

UMEÅ UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Examensarbete, 15 hp

Termin 6, VT 25

Är det döden som avslutar våldet?

Kvalitativa forskningsintervjuer om hur tre samhällsaktörer arbetar mot äldre mäns våld mot äldre kvinnor.

Författare: Signe Andersson och Daniella Renlund

Handledare: Helen Strömberg

UMEÅ UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Examensarbete, 15 hp

Termin 6, VT 25

Författare: Signe Andersson och Daniella Renlund

Handledare: Helen Strömberg

Är det döden som avslutar våldet?

Sammanfattning

Att män utövar våld är ett faktum, våldet är inte beroende utav ålder, samhällsklass eller andra faktorer. Den stigande levnadslängden i Sverige gör sig allt mer tydlig. Hur arbetar egentligen de olika samhällsaktörerna med äldre mäns våld mot äldre kvinnor? Syftet med studien är att undersöka hur Länsstyrelsen, hur den kommunala brottsförebyggande verksamheten och Kvinnojouren arbetar med och samverkar i frågor som handlar om äldre mäns våld mot äldre kvinnor.

För att besvara syftet har kvalitativa semistrukturerade intervjuer genomförts med de olika organisationerna i två städer i Sverige. För att ge en djupare förståelse av problemet kommer studien att i huvudsak utgå från tre bärande teoretiska ansatser. Genusteori, välfärdsstatsteori/organisationsteori och ålderism. Andra teorier som också kommer att nämnas är normaliseringsprocessen, för att skapa en förståelse till varför kvinnor stannar i den våldsamma relationen.

De resultat som framkom vid studien, var att alla aktörerna har en god kunskap om äldre mäns våld mot äldre kvinnor och att de arbetar med det på olika sätt. De samverkar med olika regionala, kommunala och lokala verksamheter för att förebygga och sprida kunskap om ämnet. Majoriteten av aktörerna är överens och medvetna om det stora mörkertalet som finns bland våldsutsatta äldre kvinnor.

Förord

Vi vill säga ett stort tack till alla intervjupersoner som varit med och deltagit i vår studie. Att ni alla har tagit er tiden för att ställa upp på en intervju får vårt arbete. Utan er hade det inte varit möjligt. Tack för alla er som tar kampen för kvinnors rättigheter och jämställdhet. Ni er är enorm inspiration!

Sedan vill vi tacka vår handledare Helen Strömberg för all stöttning och kloka ord under arbetes gång.

Sist men inte minst, vill vi tacka varandra för ett fint samarbete genom hela processen.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2

1.2 Avgränsningar.....	2
1.3 Begreppsapparat	3
1.4 Förkortningar	4
2. Metod	4
2.1 Metodval.....	4
2.2 Metodreflektion	4
2.3 Urval	5
2.4 Genomförande.....	6
2.6 Etiska överväganden	7
2.7 Uppdelning och fördelning av arbetet	8
3. Teori	8
3.1 Genusteori och isärhållandets logik	8
3.2 Den strukturella feministiska förklaringsmodellen till mäns våld mot kvinnor och patriarkat.....	9
3.3 Normaliseringsprocessen	10
3.4 Ålderism	10
3.5 Välfärdsstatsteori och organisationsteori	11
4. Kunskapsöversikt	12
4.1 Mäns våld mot kvinnor	12
4.2 Ålderskategorier: Yngre, medel och äldre	13
4.3 Kvinnor i yngre- och medelåldern	13
4.4 Äldre kvinnor	14
4.5 När isolering och våld sammanvävs.....	14
4.6 Generationsbetingade faktorer.....	15
4.7 Stöd och hjälp.....	15
4.8 Äldre som medborgargrupp är också ett mörkertal	16
5. Empiriskt resultat.....	17
5.1 De olika aktörernas uppdrag och ansvar.....	17
5.2 Aktörernas kunskapsläge om äldre mäns våld mot äldre kvinnor	19
5.2 Samverkan är nödvändig för arbetet	22
5.3 Aktörernas tillgång till resurser	23
6. Sammanfattande slutresultat	26

7. Analytisk slutdiskussion	28
8. Viktiga hållpunkter att ta med för framtida forskning	30
9. Referenslista	31
10. Bilagor	34
10.1 Bilaga 1 - Intervjuguide Den lokala brottsförebyggande verksamheten	34
10.2 Bilaga 2 – Intervjuguide Länsstyrelsen	35
10.3 Bilaga 3 - Intervjuguide Kvinnojour	36
10.4 Bilaga 4 – Informationsbrev Länsstyrelsen	37
10.5 Bilaga 5 - Informationsbrev den kommunala brottsförebyggande verksamheten	38
10.6 Bilaga 6 – Informationsbrev Kvinnojour	39
10.7 Bilaga 7 – Samtyckesblankett	40

1. Inledning

Som två kvinnor i 20-årsåldern är vi uppväxta i diskussionen om mäns våld mot kvinnor. Vi är uppväxta med internet och sociala medier vilket inneburit en ökad medvetenhet om flera stora samhällsproblem. På nyheterna har det visats kvinnor som fallit offer för mäns våld, kvinnor som överlevt sin våldsamma relation och mediabevakning om hur männens våld ska förhindras. Detta har varit ett genomgående tema i vår uppväxt och det har inte upphört. Män utövar våld mot kvinnor varje dag, i alla länder och Sverige är på inga sätt något undantag.

På nyheter och sociala medier delar unga och medelålders kvinnor historier om hur de överlevt och kommit ifrån sin våldsamma parrelation. Parallellt med detta finns det minnesvideos på tjejer och medelålders kvinnor som fallit offer för mäns våld mot kvinnor. Majoriteten av de kvinnor som vi ser på nyheterna och i sociala medier är yngre än 65 år. Av att bara se på nyheterna eller sociala medier kan man tro att äldre kvinnor inte utsätts för mäns våld, detta är fel. Män utövar våld mot kvinnor oavsett ålder.

Idag befinner vi oss i 2025, det har skett mycket beträffande både forskning och kunskap om mäns våld mot kvinnor sedan det uppmärksammades. Idag vet vi att våld i hemmet inte är en privat angelägenhet, det är inte längre lagligt med våldtäkt inom äktenskap och mäns våld mot kvinnor måste belysas. I Moser Hällen och Sinisalo (2018a) beskrivs mäns våld mot kvinnor som ett socialt problem där mörkertalet är stort. 35 procent av världens kvinnor har varit utsatta för våld och majoriteten av dessa från en man hon har en förtroendefull och nära relation till. Uppskattningsvis är det ungefär 80 procent av våldet mot kvinnor som inte polisanmäls (Moser Hällen & Sinisalo, 2018a). Trots denna statistik och kunskap om hur många kvinnor som är utsatta för mäns våld, har vi ännu inte kommit fram till en lösning som förhindrar våldet.

Med tillgänglig sjukvård, ekonomiskt stöd och gratis utbildning, kan Sveriges ses som en god välfärdsstat. Svallfors (1996) beskrivs att en välfärdsstat erbjuder tjänster och har ett stort ansvar för medborgarnas välfärd. Däribland inkluderas att staten ska erbjuda hjälp till våldsutsatta kvinnor. Det finns olika aktörer i samhället som arbetar både strategiskt och praktiskt. Länsstyrelsen arbetar utifrån tilldelat regeringsuppdrag och ser till att regeringens strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor upprätthålls i respektive län. Under året 2023 trädde en ny lag i kraft som kom att reglera hur kommunerna ska arbeta i brottsförebyggande syfte, Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (Regeringen, Proposition 2022/23:43). Utöver de samhällsaktörer som arbetar bakom kulisserna och har tilldelade uppdrag, lagar och andra ramverk som styr arbetet, finns det verksamheter som arbetar ideellt. Kvinnojouren är en sådan verksamhet, dem möter, hjälper och stöttar de våldsutsatta kvinnorna.

När mäns våld mot kvinnor diskuteras kan uppfattningen vara att kvinnornas ålder inte spelar någon roll. Alla kvinnor, oavsett ålder, kan utsättas för våld av män och det är viktigt att komma ihåg att detta gäller även kvinnor som är äldre än 65 år, mor- och farföräldrar. Moser Hällen och Sinisalo (2018b) beskriver att äldre kvinnor som utsätts för mäns våld är likt andra kvinnor en utsatt grupp. Samma författare beskriver att anledningarna till att äldre kvinnor utsätts för våld kan skilja sig från våldet som yngre kvinnor drabbas av. 2025's samhälle är annorlunda från det samhället som de äldre kvinnorna växte upp i. Idag finns en annan medvetenhet och syn på mäns våld mot kvinnor. Trots detta, kan stereotyper och tankar finnas kvar från det gamla

samhället hos de äldre kvinnorna. Äldre kvinnor berättar sällan om deras erfarenheter om våld och detta kan bero på just det syn- och tankesätt som fanns förr som fortfarande finns kvar hos kvinnorna (Sinisalo & Moser Hällén, 2018b). Utifrån den medvetenheten kan man anta att äldre kvinnor som utsätts för våld av äldre män inte anmäler våldet. Vilket också innebär att mörkertalet kring våld i nära relation bland äldre också är stort (Moser Hällén & Sinisalo, 2018a). Mäns våld mot kvinnor är således ett stort socialt problem och har varit närvarande under hundraårstid. Lagar och har andra åtgärder har gjorts för att förhindra, minska och straffbelägga problemet men våldet kvarstår. I Sverige blir befolkningen allt äldre, kvinnor och män lever längre vilket kan innebära att våldet inom ramen för den äldre andelen av befolkningen också ökar. Finns det därför en ironi som också gäller våld i nära relation beträffande äktenskapslöfte tills döden skiljer oss åt?

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka hur Länsstyrelsen, den kommunala brottsförebyggande verksamheten och lokal kvinnojour arbetar med och samverkar i frågor som handlar om äldre mäns våld mot äldre kvinnor i två valda områden.

- Hur beskriver de olika aktörerna sina uppdrag gällande äldre mäns våld mot äldre kvinnor och vilken kunskap har de om detta problem?
- Hur arbetar och samverkar de olika aktörerna med äldre mäns våld mot äldre kvinnor och vilka resurser har de att tillgå?

1.2 Avgränsningar

Arbetet är begränsat till ett åldersspann på + 65 år detta med anledning av att äldre mäns våld mot äldre kvinnor skiljer sig jämfört med mäns våld mot kvinnor i den yngre befolkningen. I den äldre åldersgruppen spelar åldersrelaterade faktorer såsom pension, begränsat socialt nätverk, sjukdom och ekonomiska utmaningar en mycket stor roll. Detta leder i sin tur att äldre kvinnor som befinner sig i en våldsamt relation blir en extra utsatt grupp i samhället. Det är inte satt något max tak på ålder. Genom att inte sätta ett max tak ökar de chansen att fånga upp alla äldre och skapa en representativ bild av målgruppen äldre.

Arbetet är även valt att avgränsas till att endast undersöka äldre mäns våld mot äldre kvinnor inom en partnerrelation. Trots att äldre kvinnor har en ökad risk att utsättas av våld från anhöriga eller av omsorgspersonal, är studien vald till att endast undersöka inom en partnerrelation.

Den geografiska avgränsningen är begränsad till Sverige med den svenska kontexten. Detta med syfte att undersöka hur de svenska samhälleliga organisationerna, Länsstyrelsen, den kommunala brottsförebyggande verksamheten Sverige räknas som en utvecklad välfärdsstat, med ett bra rättsligt system och strukturer, där det finns tillgångar till socialt stöd och hjälp att få som våldsutsatt. Kvinnojouren är en ideell förening som inte inkluderas inom ramen för den svenska välfärdsstaten, men valdes för intervju på grund av att det är en viktig organisation för arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Andra samhällsaktörer som exkluderades och valdes att inte tas med i undersökningen var socialtjänsten och äldreomsorgen. Beslut om att inte intervjua någon yrkesverksam inom socialtjänsten, baserades på att socialtjänsten är en statlig myndighet som styrs av lagar och regler. Socialtjänsten och kvinnojouren har vanligtvis ett nära samarbete

med varandra. Studien undersöker hur olika samhällsaktörer på olika nivåer arbetar på regional, kommunal och lokalnivå. Kvinnojour valdes istället eftersom de är ideella organisationer som inte har fått ett uppdrag eller har ett ansvar som benämns i lagen. Samt anledningen till att inte någon yrkesverksam inom äldreomsorgen togs ut för intervju är på grund av att alla + 65 år inte har kontakt med äldreomsorgen. Att välja bort äldreomsorgen skapar därför en bredare bild av äldre.

1.3 Begreppsapparat

Våld

Jämställdhetsmyndigheten (2024a) citerar den norske psykologen Per Isdal som definierade våld ”*Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill.*” Jämställdhetsmyndigheten (2024a) menar på att våld innefattar bland annat psykisk-, fysisk-, ekonomiskt- och sexuellt våld.

Våld i nära relationer

Innebär att offret och förövaren har eller har haft en nära relation. Trots att majoriteten av offren för våldet är kvinnor, är begreppet könsneutralt. Det finns ingen given förövare eller offer, och begreppet omfattar all typ av nära relation, exempelvis föräldrar-och barn eller samkönade relationer (Moser Hällen & Sinisalo, 2018a).

Mäns våld mot kvinnor

Detta begrepp definieras av att våldet är könat. Det omfattas och definieras av att kvinnor blivit utsatta för någon slags typ av våld som begåtts av en man (Moser Hällen & Sinisalo, 2018a). FN definierar mäns våld mot kvinnor “*som varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller sannolikt kommer resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller sådant lidande för kvinnan, innefatta hot om sådana handlingar, två eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet*” (United Nations, 1993).

Partnerrelation

Brottsförebyggande rådet (2024) definierar partnerrelation som en relation som varat minst en månad. Förhållandet med partnern kan vara pågående eller avslutad och omfattar parrelationer såsom pojkvän/flickvän, make/maka, sambo/särbo. Det omfattar även långvarig dejting eller annan sexuell eller intim relation.

Välfärdsstat

Begreppet välfärdsstat omfattar de offentliga välfärdsystemen som ansvarar för att omfördela resurser till medborgarna. Det kan handla om bland annat sjukvård, bidrag, social service och utbildning (Nationalencyklopedin, u.å.).

Äldre kvinnor

I detta arbete kommer begreppet äldre kvinnor, definieras som kvinnor som är 65+ år.

Område A

I detta arbete kommer område A syfta på en av Sveriges storstäder.

Område B

I detta arbete kommer område B syfta på en expansiv kommun i Norrland.

1.4 Förkortningar

Brottsförebyggande rådet - BRÅ

Sveriges kommuner och regioner - SKR

2. Metod

I metodavsnittet kommer studiens tillvägagångssätt att presenteras. Vilken metod som kommer att användas, hur studien är genomförd, hur urvalet och rekryteringen av respondenter gick till. Samt hur tillvägagångssättet såg ut för att bearbeta och analysera det empiriska materialet samt kunskapsöversikten.

2.1 Metodval

Den valda metoden som kommer att tillämpas i denna studie är kvalitativa semistrukturerade intervjuer som kommer att genomföras med Länsstyrelsen, den kommunala brottsförebyggande verksamhet och lokal kvinnojour i två olika områden. För att besvara syftet och frågeställningarna samt få det empiriska material som delvis kommer att ligga för grund för arbete, kommer denna metod att användas. De kvalitativa semistrukturerade intervjuerna kommer att möjliggöra att intervjupersonerna hos de olika aktörerna kan få framföra sitt arbete och verksamhet på ett öppet men på ett strukturerat sätt.

2.2 Metodreflektion

Intervjuer är ett perfekt verktyg för att höra många personers tankar och reflektioner kring ett samhällsfenomen enligt Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022). Det är den största styrkan med en intervju. Andra fördelar som tillkommer är möjligheten att fånga upp intervjupersonens språkbruk, emotioner och normer. Forskaren kan gå fram och tillbaka mellan intervju och analys, om intervjuerna tyder på mönster och teman kan forskaren ställa fler fördjupade frågor till nästa intervju. En annan styrka som intervjuer har är att de är tidseffektiva då de är relativt snabba att genomföra (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2022).

I arbetet kommer intervjuer och mer specifikt kvalitativa semistrukturerade intervjuer att användas. En styrka med kvalitativa intervjuer är att de skapar ett friare sätt för forskaren att ställa nya frågor, ta upp nya ämnen och hitta nya sätt se på ämnet. Fördelen med kvalitativa intervjuer är att man kan anpassa ordningen man ställer frågorna efter situationen till skillnad från standardiserade frågeformulär är intervjuaren mer fast till sitt formulär (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2022). Detsamma gäller med om en strukturerad intervjumetod hade valts. Detta begränsar öppenheten både för forskarna som ska ställa frågor samt för intervjupersonen som ska svara.

Anledningen till valet av kvalitativa semistrukturerade intervjuer beror på att det skapar en struktur men även öppenhet för förändring. Det var viktigt att möjligheten fanns till att ställa följdfrågor och att kunna fördjupa sig i svar som var av intresse. Eriksson-Zetterquist och Ahrne

(2022) förklarar att semistrukturerade intervjuer är därför en bra metod eftersom den ger möjligheten till att utforska svaren och ställa följdfrågor, samtidigt som man kan förlita sig på att får svar utifrån de förvalda teman.

Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) redogör för en svaghet som intervjuer har. Det är att en intervju är ett resultat av en konversation som är ägd på en viss plats, tid och tillfälle. Detta kan medföra en begränsad bild av ett fenomen och författarna förklarar hur enligt en etnografisk utgångspunkt, intervjuer därför kan kompletteras med observationer. Med ett sådant kombinerat arbetssätt kan forskaren intervju och observera om det är som intervjupersonen sagt. Denna metod är däremot mer tidskrävande.

2.3 Urval

För att besvara syfte och frågeställningarna valdes Länsstyrelsen, den kommunala brottsförebyggande verksamheten och lokal kvinnojour i en av Sveriges storstäder (A) och en expansiv kommun i Norrland (B) för intervjuer. Anledningen till urvalet av dessa två områden är på grund av att undersöka hur en storstad arbetar respektive en mellanstor stad. Samt anledningen till att intervju representanter från Länsstyrelsen, den kommunala brottsförebyggande verksamheten och kvinnojour för detta arbete, är på grund av att kartlägga hur arbetet fungerar på olika samhällsnivåer. Från regionalnivå till kommunalnivå till en ideell verksamhet, kvinnojour i detta fall. Anledning till valet av verksamheter grundar sig i att skapa en uppfattning om hur aktörer på de olika samhällsnivåerna arbetar med problemet. Länsstyrelsen, på en regionalnivå, är första ledet under regeringen. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten är på en kommunalnivå och arbetar med samtliga brott i kommunen, däribland mäns våld mot kvinnor. Denna verksamhet valdes på grund av att få en lägesbild av hur de ser på problemet, äldre mäns våld mot äldre kvinnor, rent statistiskt sett. Slutligen är kvinnojourerna i de angivna områdena en ideell organisation som har direktkontakt till våldsutsatta kvinnor. I varje område valdes en person från respektives organisation för att skapa en uppfattning om hur de arbetar i inom det valda problemområdet.

För att hitta respondenter från Länsstyrelsen i respektive områden, söktes det fram vem som var ansvarig för mäns våld mot kvinnor. Sökningen på internet gav dåligt resultat vilket gjorde att en ny strategi behövdes. Istället för att söka fram, togs beslut om att ringa till områdenas Länsstyrelse och önskade att bli kopplade till de som arbetar inom det aktuella ämnet. Respondenten i område A svarade direkt och information kunde ges över telefon, datum för intervju bokades in och samtyckesblankett samt informationsbrev skickades över mejl till respondenten. Respondent i område B svarade inte på telefon och blev istället kontaktade via mejl. Respondent i område B svarade på mejl och datum för intervju bokades in, informationsbrev och samtyckesblankett skickades över. I område B på Länsstyrelsen intervjuades två personer i samma intervju, på önskemål av respondenten själv.

För att få kontakt med den kommunala brottsförebyggande verksamheten i område A och B gjordes sökningar via internet, information fanns om den kommunala brottsförebyggande verksamheten i område B och de kontaktades. Vid upprepade kontaktförsök både via telefon och mejl svarade respondent B och tid för intervju bokades in, samtyckesblankett och informationsbrev skickades. Efter sökning på internet lyckades ingen information om en kommunal brottsförebyggande verksamhet i område A finnas. Beslut togs därmed att inte utföra en ytterligare intervju med en kommunal brottsförebyggande verksamhet i område A. Främst

för att de inte finns i område A, men även på grund av att intervjun med den kommunala brottsförebyggande verksamheten i område B mättade syftet och frågeställningarna samt kan fullgöra beskrivning om hur de som organisation arbetar i områden där de verkar.

Kontakt med kvinnojourerna i respektive områden togs via mejl med hänsyn till att inte ta upp telefonid för de som är i behov av hjälp via telefon. En kvinnojour i område A framförde att de inte kan delta i detta arbete på grund av en hög arbetsbelastning och personalbrist. I område A fanns det flertalet kvinnojourer och kontakt togs med ytterligare kvinnojour i samma område. Kvinnojouren i område A visade intresse och ville delta i vårt arbete. Intervju bokades in och samtyckesblankett samt informationsbrev skickades till respondenten. Kvinnojour i område B uttryckte att de vill delta i detta arbete och intervju bokades in, samtyckesblankett och informationsbrev tilldelades.

2.4 Genomförande

Sammanlagt genomfördes fem intervjuer i detta arbete, alla via Teams. Intervjuerna utfördes via Teams på grund av de geografiska svårigheterna och för att det skulle vara så tidseffektivt som möjligt. Beroende på vilken organisation/samhällsnivå som intervjuades användes olika intervjuguider, se bilagorna 1, 2 och 3. Intervjuguiderna bestod av samma teman men frågorna var anpassade till organisationens arbete och uppbyggnad. Varje intervju tog ca 30 – 60 minuter och alla forskare var närvarande vid intervjuerna.

I Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2022) diskuteras att det kan vara så att vissa saker kan falla bort om man gör intervju via internet, till exempel kroppsspråk. Detta är något som har tagit i beaktan men på grund av de geografiska svårigheterna skulle arbete inte vara genomförbart om intervjuerna inte skulle ske över Teams.

2.5 Analysmetod

Efter genomförandet av intervjuerna ska det empiriska materialet bearbetas. För att analysera materialet valdes tematisk analys. Enligt Alvinus et al. (2023) är denna analysmetod ett flexibelt verktyg för att utföra kvalitativa analyser. Tematisk analys innebär att identifiera och hitta mönster för att sedan tolka och beskriva dessa teman. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att tematisering vid en intervjustudie består av tre nyckelfrågor; varför, vad och hur. Vid klargörande av studiens syfte, får man svar på *varför*. Frågan om *vad*, handlar om hur man ska skaffa denna kunskap och *hur* fokuserar på hur man använder sin infångade empiri och kopplar den till teori.

Vid skapande av syftet i studien besvaras Kvale och Brinkmanns (2014) *varför*. Nästa fråga om *vad*, anskaffandet av kunskap gick till via intervjuer. För att bearbeta intervjumaterialet har det först transkriberats. Frågorna till de olika intervjuguiderna är även skapta utifrån valda teman vilket underlättar transkriberingen och analysen. *Hur*, kopplas in sist, då allt material är transkriberat, kan tema kopplas samman med teori.

De valda teman som arbetet utgår från och som även identifieras utifrån empiri är, *organisationernas uppdrag, kunskapsläget, förebyggande åtgärder* samt *resurser*. Med hjälp av att använda en deduktiv metod, kan frågeställningarna besvaras. Alvinus et al. (2023) förklarar att en deduktiv metod, eller användningen av en deduktiv tematisk analys, innebär att forskarna skapar sitt syfte och frågeställningar utifrån en avgränsning till specifika teorier som

ska testas i undersökningen. Efter att ha gjort en tematisk analys av den insamlade empirin, kan först då teorierna testas och hjälpa till med att förstå fenomenet/problemet på en djupare nivå. Det vill säga, de förbestämda teman samt teorierna ligger till grund för metoden, både gällande intervjun och analysen av empirin.

2.6 Etiska överväganden

I Åkerman (2024) diskuteras vikten av att göra etiska övervägande när människor involveras i forskning. Skyddsintresset ska alltid prioriteras vid konflikt med andra intressen och forskningsintresset. I Kalman och Lövgren (2019) beskrivs etiken i forskning som en reflektion om vad forskningen kan innebära för forskarsamhället, forskningsdeltagarna och samhället. Det ger forskarna ett förhållningssätt för hur man bör vara mot andra människor. När diskussionen om etik förs kan det delas upp i forskningsetik och forskareetik, där forskningsetik är hur man behandlar forskningspersonerna och forskareetik, ansvaret forskaren har gentemot bland annat forskarsamhället och forskningen. För att säkerhetsställa att forskningen har en god forskareetik och forskningsetik lyfts fyra olika krav fram, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Kalman & Lövgren, 2019).

Enligt Kalman och Lövgren (2019) är informationskravet grunden för att realisera samtyckeskravet. Forskningsdeltagarna får information om vad som förväntas av de, att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att avbryta sitt deltagande när som helst. Detta kallas ett informerat samtycke och förenar informationskravet och samtyckeskravet. Informerat samtycke är centralt i värnandet om individens integritet och självbestämmande (Kalman & Lövgren, 2019). För att säkerhetsställa att samtyckeskravet följs i denna forskning skickades ett informationsbrev ut i samband vid kontakt med forskningspersonerna. Informationsbrevet innehöll en övergripande information om studiens syfte, hur deras anonymitet kommer säkerställas, vad deras deltagande innebär och deras rätt att när som helst avbryta. Se bilaga 4, 5 och 6 för informationsbrev. Vid intervju med intervjupersonerna har ett skriftligt samtycke inhämtats för godkännande vid inspelning av samtalet. Detta i enlighet med GDPR och Umeå Universitets regelverk om hantering vid personuppgifter, se bilaga 7. Innan intervjun påbörjades tillfrågades intervjupersonen ytterligare om de godkände inspelningen av intervjun.

I samtyckesblanketten och informationsblanketten är hanteringen av data beskriven för att värna om forskningspersonerna. För att säkerhetsställa att forskningspersonernas anonymitet inte röjs har vi valt att benämna städerna för område A och område B samt använda könsneutrala pronomen. Detta går i linje med konfidentialitetskravet som handlar om att värna om individerna samt säkerställa att de förblir anonyma (Kalman & Lövgren, 2019). När denna studie är godkänd och publicerad kommer all data raderas för att säkerhetsställa att den aktuella data inte används för andra studier. Data har enbart används i den aktuella studien vilket tydligt framgår i samtyckesblanketten och informationsbrevet för att forskningspersonerna ska känna tillit. Kalman och Lövgren (2019) beskriver att nyttjandekravet handlar om att den insamlade informationen till studien enbart används för det projektet, det är tätt kopplat med konfidentialitetskravet. Sammanfattningsvis har alla de fyra grundprinciperna varit genomgående i studien för att säkerhetsställa och skapa tillit till intervjupersonerna i denna studie.

2.7 Uppdelning och fördelning av arbetet

Under hela arbetets gång har vi arbetat gemensamt. Vi har till största del suttit tillsammans för att kunna bolla idéer och tankar mellan varandra. Arbetet i det stora hela har skrivits tillsammans, med undantag för vissa delar som har delats upp jämt mellan parterna. Även om vissa stycken delat upp ansvarsfördelningen och skrivningen, har vi alltid hjälp varandra. Vi har gemensamt letat upp artiklar och annan nödvändig litteratur, kontaktat respondenter till intervjun samt deltagit lika mycket i dem.

3. Teori

I detta avsnitt kommer de teoretiska utgångspunkterna presenteras. Äldre mäns våld mot äldre kvinnor är ett komplext och omfattande ämne, vilket innebär att i arbetet kommer flera teorier att användas vid en vidare analys. Avsnittet kommer utgå från en strukturalism feministisk förståelse av mäns våld mot kvinnor men även ett genusperspektiv. Teorierna kommer att vara till verktyg för att förstå och förklara äldre mäns våld mot äldre kvinnor samt hur organisationer och verksamheter arbetar med detta problem.

De första teorierna som presenteras är genusteori (Eriksson och Gottzén, 2020) och i denna teori ingår isärhållandets logik (Hirdman, 1988). Dessa teorier tillämpas genom att förklara hur könsskillnaderna ser ut och anledningar till att kvinnors positioner är underlägsna männen och därav förekomsten av våldet. Ytterligare en teori som kommer att hjälpa till med att förklara förekomsten av våldet är den strukturella feministiska förklaringsmodellen (Moser Hällen och Sinisalo, 2018a). Normaliseringsprocessen (Moser Hällen och Sinisalo, 2018a) är också en teori som har valts att tillämpas, detta med syfte att skapa en förståelse av att det inte är lätt att lämna sin man och förövre. Dessa teoretiska val har till syfte att öka förståelsen mellan kvinnor och män men också för att förstå den samhällskontext inom vilken denna relation finns, kan förändras men också riskerar att cementeras.

För att förstå situationen för äldre i samhället kommer teorin om ålderism (Andersson, 2008) kommer även att användas i arbete. Denna teori har stor betydelse i och med det är åldersgruppen +65 år som är fokus i studien. Teorin kommer att ge en djupare förståelse för våld mot äldre kvinnor, både för att de blir utsatta och på grund av ålder.

De sista ramarna för att förstå detta samhällsproblem lutar sig mot teorierna om välfärdsstatsteori (Svallfors, 1996) och organisationsteori (Christersen et al, 2005). Dessa teorier skapar den kontextuella ram inom vilken våld mot äldre kvinnor sker. Det innebär att det också utgör det narrativ som leder till att ge en djupare förståelse för hur välfärdsstatens- och organisationers strukturer, riktlinjer, resurser och politik, påverkar och ska fungera hjälpande för våldsutsatta äldre kvinnor i samhället.

3.1 Genusteori och isärhållandets logik

Begreppet genus är ett komplext begrepp som är svårt att förklara med endast ett ord. I Eriksson och Gottzén (2020) kan genus beskrivas utifrån flertalet olika teori och begrepp, bland annat att kvinnan är mannens motsats. I och med att kvinnan och mannen är varandras motsvarigheter finns det olika föreställningar och tankar om hur mannen och kvinnan ska vara. Det skapar också normer för maskulinitet och femininet. Genom normskapandet finns också en hierarkisering, män och kvinnorna tilldelas utifrån detta olika status och makt. De olika

normerna som skapat denna hierarkisering kan kallas genuskontrakt, detta kan dock ändras och anpassas beroende på samhällets förändringar (Eriksson & Gottzén, 2020).

Genusforskaren Yvonne Hirdman myntade begreppet isärhållandets logik inom genus och genussystem. Hirdman (1988) förklarar att inom genus finns det systematiska drag, så kallade genussystem. Dessa system utgör en ordningsstruktur av kön, som i genusbegreppet, lägger grunden för människor inom de sociala, ekonomiska samt politiska förordningarna. Hirdman (1988) menar att genussystemet grundar sig på två beståndsdelar, där den första är isärhållandets logik. I korthet innebär denna teori att manligt och kvinnligt inte bör blandas och det är männen och kvinnornas dikotomisering, motsatser, som upprätthåller detta. Ju mer differentierat ett samhälle blir, desto svårare blir det att fånga upp isärhållandets uttryck och konsekvenser. Hirdman (1988) beskriver den andra beståndsdelan för genussystem, som är den manliga normen. Den manliga normen aktualiseras och legitimeras genom isärhållandets logik. Enligt teorin, så innebär detta att om det är ett stort isärhållande mellan könen, ifrågasätts inte den manliga normens överordning, utan den legitimeras. Och tvärtom, ju mindre isärhållning mellan könen, desto mer kommer den manliga normens dominans att ifrågasättas och illegitimeras.

Hirdman (1988) redogör för hur isärhållandets logik tar sig i uttryck på många olika sätt. Ett exempel hur det kan komma i uttryck är inom arbetsfördelningen mellan könen. Det finns föreställningar om vad som är det manliga kontra det kvinnliga. Detta skapar i sin tur maktstrukturer. Mannens göranden legitimeras genom att det är avvikande från kvinnans handlingar, vilket förstärker dikotomin mellan de biologiska könen. På sådant sätt skapas manligt och kvinnligt samt maktstrukturer. Dessa maktstrukturer medför att man inte kan vara det ena (mannen) utan att förtrycka den andra (kvinnan).

Vidare i Eriksson och Gottzén (2020) förklaras radikalfeminism där manlig makt och privilegium är grunden för ojämlikheten mellan män och kvinnor. Männens makt och privilegium beskrivs även som den primära förklaringen till mäns våld mot kvinnor. Utifrån teorin använder männen sig av fysiskt-, sexuellt- och psykiskt våld för att kontrollera kvinnan. Genom att männen hotar om våldtäkt eller våld kan han kontrollera sin fru, flickvän, sambo eller särbo. Våldtäkt och våld kan därför beskrivas som att männen gör det för att känna dominans och genom att utföra handlingar uppfylls denna känsla. Vidare kan våld och våldtäkt beskrivas utifrån att män är fysiskt starkare än kvinnor och därför kan tvinga sig till sex. Mäns våld mot kvinnor finns överallt, oavsett samhällsklass eller kultur (Eriksson och Gottzén, 2020).

3.2 Den strukturella feministiska förklaringsmodellen till mäns våld mot kvinnor och patriarkat

I Moser Hällen och Sinisalo (2018a) beskrivs den strukturella feministiska förklaringsmodellen till mäns våld mot kvinnor. Teorin grundar sig på att mäns våld mot kvinnor är strukturellt istället för individuellt och att det är sociala sammanhang och samhällsliga strukturer som gör att män slår kvinnor. Mäns våld mot kvinnor går långt tillbaka i tiden och är förknippat med mäns strukturella överordning och därmed även kvinnors underordning. Mäns våld mot kvinnor ses som ett kontinuum, det finns ett samband mellan andra och våld samt att våldet blir ett accepterade uttryck för mäns överordning. Slutligen ses den bristande jämställdheten mellan könen som en av förutsättningarna för att mäns våld mot kvinnor fortgår (Moser Hällen & Sinisalo, 2018a). Det finns flertalet olika modeller och teorier för att förklara mäns våld mot

kvinnor och den strukturella feministiska förklaringsmodellen är en av dessa. Däremot är det inte ovanligt att begreppet patriarkat och dess mening uppkommer i en diskussion om mäns våld mot kvinnor.

Begreppet patriarkat används för att skapa en förståelse om vad våldet grundar sig i och hur det kan upprätthållas. I Björktomta (2012) diskuteras patriarkat utifrån bland annat en dualistisk världsuppfattning. Denna uppfattning innebär att man ser världen uppdelade i motsatta delar, i detta fall manligt och kvinnligt, som formar hur man förstår verkligheten. Genom detta synsätt får den manliga dominansen fäste i definitionen och tolkningen om vad som är manligt och kvinnligt. Dessa definitioner skapas från de samhälleliga normerna men kan även ses som grundläggande sanningar. Kvinnan börjar definiera sig utifrån dessa normer och upprätthåller därmed den manliga dominansen. När kvinnan identifierar sig själv efter något som är till hennes nackdel bidrar hon till sin egen underordnad. På grund av detta och de definitioner om vad som är manligt och kvinnligt tillåts våldet fortgå. Vidare förklaras begreppet patriarkal familj där mannen och hustruns relation förklaras. Utifrån begreppet beskrivs hur normen är, att mannen är familjens överhuvud och familjens representant. Kvinnas plikt är att lyda mannen och mannen har makten att kontrollera hustruns liv. Författaren beskriver hur våld är förknippat med maskulinitet och att det har en grund i samhällets könsroller. Våld och våldshandlingar är ett sätt att skapa maskulinitet och ta kontroll över situationer, men även kvinnor (Björktomta, 2012).

3.3 Normaliseringsprocessen

I Moser Hällen och Sinisalo (2018c) beskrivs normaliseringsprocessen som att gränserna försvinner för den som är våldsutsatt. Man vet inte längre vad som är rätt och fel, den våldsutsatta skapar även en förståelse för våldsutövarens motiv och "ursäktar" utifrån det våldet. Med hjälp av kontrollerade gränsmarkeringar, där mannen använder sig av våld för att sätta gränser, isolering där han avskärmar kvinnan både mentalt och fysiskt och när han använder sig utav en växling mellan våld och värme, begränsar han kvinnans livsutrymme. De ökar även kvinnans underordning och skapar en acceptans för våldet som kvinnan utsätts för (Moser Hällen & Sinisalo, 2018c). Att bli våldsamt utsatt blir en vardag och då våldet sakta eskalerar ökar också kvinnans tolerans för att det sker. Uppvaknandet i att kvinnans situation inte är normal kan därför komma sent i våldsprocessen och ibland också för sent.

3.4 Ålderism

Begreppet ålderism handlar enligt Andersson (2008) om fördomar, stereotypiska föreställningar och diskrimineringar som grundar sig i en individs- eller gruppens ålder. Begreppet är nära kopplat till attityd- begreppet som består av tre beståndsdelar, en affektivdel, kognitiv del samt en del om beteende. Vid applikation av attityd- begreppet inom ålderism, ser Andersson (2008) att attityderna tar sig i olika uttryck, där fördomar blir till affekt, stereotyper till kognition och diskriminering blir till beteende.

Stereotypiska föreställningar och fördomar är två nära besläktade begrepp men skiljer sig åt på så vis att fördomar är kopplade till känslor/affekt medan stereotypiska föreställningar handlar

om okunskap. Stereotypiska föreställningar bygger på en blandning mellan medveten och omedveten påverkan från samhället. Det kan vara positiva eller negativa föreställningar, som delvis kan innehålla sanning (Andersson, 2008). Exempelvis den stereotypiska bilden av att äldre är ensamma. Detta kan till viss del, i och med den stigande åldern stämma. Det kan leda till att de äldre får ett snävare nätverk och mer begränsat socialt nätverk, men det är också ett generaliserande. Många äldre har ett rikt socialt nätverk. Eller den stereotypiska bilden av de äldre som en svag eller en icke – sexuellt aktiv person (Jönsson, 2021). Även det är ett generaliserande som baseras på antaganden om äldres behov och förmågor.

Andersson (2008) menar att problematiken med detta är att enskilda individer blir tillskrivna de stereotypiska karaktärsdragen från den åldersgrupp som den anses vara en del av och därmed behandlas de utifrån gruppens stereotypiska egenskaper, utan att ta hänsyn till individens individuella förmågor. Från detta kommer också samhällets ageranden och beteende, där diskriminering är vanligt förekommande.

3.5 Välfärdsstatsteori och organisationsteori

Svallfors (1996) förklarar att välfärdsstatsteori handlar om idéer och syner på vilka rättigheter en samhällsmedborgare har tillgång till. Vad som är möjligt att uppnå politiskt, hur relationen mellan individen och myndigheten ser ut samt om hur välfärden strukturerar rättvisa och fördelning.

Skapade institutioner formar "spelplaner" för olika strategier och handlingssätt som medborgarna måste följa men även normer och föreställningar för samhället. Genom deras operativa handlingar om vad som är gott och ont, sant och falskt, genomförbart och omöjligt, uppstår det attityder och normer hos medborgarna. Exempelvis, på vilket sätt välfärdsstaten institutionaliserar resursfördelningen, kommer detta också att påverka medborgarnas attityder och normer (Svallfors, 1996).

Christensen et al. (2005) förklarar att organisationsteori är begrepp som ursprungligen kommer från olika organisationsteoretiska förhållningssätt. Inom den offentliga sektorn går det att tillämpa många olika teorier för att förklara och förstå organisationers uppbyggnad, arbetsätt och struktur. Författaren förklarar *vertikal specialisering* som är en form av hierarki, som också utgör en organisationsstruktur. Där arbetet och uppgifterna delas upp i nivåer inom den enskilda organisationen eller delas upp i olika nivåer mellan olika organisationer och institutioner. På så sätt skapas tydliga arbetsuppgifter, arbetsroller och ansvarsfördelning mellan nivåerna.

Christensen et al. (2005) problematiserar även om den komplexitet som den offentliga organisationer är invävd i, tillsammans med politiska frågor om intressen, resurser och medborgare. Hur den offentliga sektorns organisering ses som en politiskfråga och inte en neutral teknisk fråga. Detta beror på att den offentliga politiken påverkar samhället i relation till vilka resurser den offentliga sektorn har att tillhandahålla samt hur organisationen är organiserad. Christensen et al. (2005) menar att genom organisering skapar den ett rutin-och systematiskturval av vissa specifika problem kontra lösningar, deltagare och aktörer. Vissa grupper, värderingar och intressen får mer utrymme och plats medan andra tystas ned eller i vissa fall, motarbetas.

4. Kunskapsöversikt

För att ge en förståelse om mäns våld mot kvinnor kommer det i denna del presenteras tidigare forskning och kunskap om fenomenet. Kunskapen kommer presenteras från en övergripande och generell aspekt till en kommunal och gruppnivå. Fenomenet kommer presenteras utifrån olika perspektiv där ålder har en central roll. För att förstå äldre mäns våld mot äldre kvinnor krävs först en generell förståelse om mäns våld mot kvinnor och samhällets syn på detta. Där bland annat orsaker och våldets påföljder att presenteras samt hur hjälp och stöd kan se ut för de våldsutsatta kvinnorna.

4.1 Mäns våld mot kvinnor

Moser Hällen och Sinisalo's bok är en litteratur med fokus på våld i nära relation och däribland mäns våld mot kvinnor. Detta är en omfattande litteratur som kommer att användas mycket av i detta arbete.

Som nämnt i inledningen är mäns våld mot kvinnor ett omfattande samhälls- och folkhälsoproblem, vilket stöds i Moser Hällen och Sinisalo (2018a). Moser Hällen och Sinisalo (2018a) presenterar hur synen på mäns våld mot kvinnor har ändrats genom åren. Förr ansågs våld i hemmet eller mäns våld mot kvinnor vara en privat sak, det som skedde i hemmet hade inte omgivningen eller samhället med att göra. Kvinnor som grupp är mer utsatta för våld och statistiskt sett är förövaren oftast en man, det vill säga att männen står för våldsutövandet. Mäns våld mot kvinnor är ett direkt hot mot kvinnors hälsa och hindrar kvinnorna från att ta del av sina mänskliga rättigheter. Som tidigare nämnt har 35 procent av världens kvinnor någon gång varit utsatt för sexuellt- och/eller fysiskt våld någon gång under deras liv, globalt var 38 procent av fallen, dödligt våld mot kvinnor, där förövaren var partner till kvinnan. Mörkertalet för mäns våld mot kvinnor är stort, cirka 80 procent av våldet mot kvinnor polisanmäls inte. Det går därför att anta att mörkertalet är enormt och statistiken enbart inkluderar en liten del av allt våld (Moser Hällen & Sinisalo, 2018a)

Vidare i Moser Hällen och Sinisalo (2018c) beskrivs mäns våld mot kvinnor som ett dolt brott eftersom våldet sker i hemmet där utomstående inte hör eller ser in och har ett stort mörkertal. Mäns våld mot kvinnor är även ett upprepningsbrott, där våldets allvarlighetsgrad oftast ökar. Våldets intervall och hur allvarligt våldet är tilltar, i takt med det minskar kvinnans livsutrymme och hon blir allt mer isolerad. Mäns våld mot kvinnor består av flera våldshandlingar som kan vara kombinerade på olika sätt, vilket även det sänker kvinnans livsutrymme. Normaliseringen av våldet gör att kvinnan inte alltid ser sig själv som utsatt vilket inverkar på kvinnans möjligheter söka hjälp. Just normalisering och normaliseringsprocessen spelar en stor roll för anledningarna till att kvinnan stannar hos den våldsamma mannen (Moser Hällen & Sinisalo, 2018c).

I samhället finns det fördomar om hur den våldsutsatta och den våldsutövande ska se ut men dessa är ofta missvisande. Moser Hällen och Sinisalo (2018b) beskriver hur de inte finns någon stereotyp för vem som drabbas av mäns våld mot kvinnor. Våldet är oberoende av samhällsklass, religion eller ålder och det är sällan den våldsutsatta är det ideala brottsoffret. Det ideala brottsoffret i mäns våld mot kvinnor är att hon förväntas visa tacksamhet mot personer som hjälpt henne, vilja lämna mannen, medverka i brottsutredningen samtidigt som hon inte ska ha förväntningar på rättsprocessen. Lika som att den våldsutsatta sällan passar in i

det ideala brottsoffret, passar sällan våldsutövaren in i den ideala gärningsmannen. Vidare beskriver Moser Hällén och Sinisalo (2018b) att den ideala gärningsmannen är okänd för offret, har ingen personlig relation och han är stor och ond. Män som utövar våld mot kvinnor har en personlig relation till offret, detta är bara en av sakerna som inte stämmer överens med den ideala gärningsmannen. Om personerna lever upp till respektive ideal är det enkelt att placera kvinnan i det ideala brottsoffret respektive den ideala gärningsmannen. Skillnaden om kvinnan och mannen inte lever upp till dessa ideal kan det för kvinnan innebära att hon blir skuldbelagd för våldet. Om mannen inte lever upp till den ideala gärningsmannen ger det istället positiv effekt, det skapar sympatier (Moser Hällén & Sinisalo, 2018b).

4.2 Ålderskategorier: Yngre, medel och äldre

Andersson (2008) förklarar att den vanligaste uppdelningen av livet är barn/ungdomar, vuxna och äldre. Man kan också dela upp i första, andra och tredje åldern. Den första åldern omfattar barn, ungdomar samt unga vuxna och den andra åldern är personer i medelåldern. Den tredje åldern omfattar personer som gått i pension och slutat arbeta, i alla fall slutat arbeta heltid och kan klara sig självständigt. Det finns en fjärde ålder också som går att benämna, som omfattas av personer som gått i pension men är beroende av andras omvårdnad för att klara sig.

Denna kronologiska åldersuppdelning medför administrativa förenklingar för organisationer i det moderna samhället. Det är den kronologiska åldern som skapar gränser mellan ett stadium i livet från ett annat. Vid en viss ålder ska man börja skola, bli myndig, gå i pension och så vidare. I vissa stadier i livet institutionaliseras åldern genom lagar, exempelvis skolplikt. Stadier i livet kan även associeras med specifika och stereotypiska problem tillhörande åldern man befinner sig i (Andersson, 2008).

4.3 Kvinnor i yngre- och medelåldern

Brå (2024) gjorde en undersökning om brott i nära relation under 2022. Det som undersökningen visade på var att yngre personer uppger i en större utsträckning att de har blivit utsatta för våld i nära relation under 2022, i jämförelse med de äldre. Åldersgruppen som hade högst andel utsatta kvinnor var mellan åldrarna 20 – 24 år och därefter 25 – 34 år.

Westerland et al. (2022) redovisar för de yngre kvinnorna, i denna studie 18 – 24 år, att 81 procent hade blivit utsatt för sexuellt våld av en man (manlig vän, bekant eller okänd) någon gång under i sitt liv. Åldersgruppen vars rapportering var högst var 25 – 34, som bestod av hela 85 procent som blivit utsatta för sexuellt våld. Författarna beskriver hur denna åldersgrupp var den mest frekventa gällande rapporteringen av sexuella trakasserier och de beskriver hur de yngre kvinnorna är den mest utsatta gruppen för sexuellt våld. Vidare presenterar Westerland et al. (2022) att de yngre kvinnorna är extra utsatta gällande digitalt våld.

Westerstrand et al. (2022) ser ett tydligt mönster gällande kvinnors rapportering av våldet och ålder för det senaste året. Unga kvinnor rapporterar mer om våld än de äldre kvinnorna. Men endast tio procent av alla kvinnor, oavsett ålder, har rapporterat händelsen till polisen och knappt en av tio kvinnor som uppger sina erfarenheter av våld har sökt stöd och hjälp hos kvinnojouren. Detta kan leda till att kvinnorna kan känna sig ensamma i sina våldserfarenheter. Författarna tydliggör för vännernas viktiga funktion för de våldsutsatta kvinnorna, där berättelser om våld vågar träda fram.

4.4 Äldre kvinnor

I Moser Hällén och Sinisalo (2018b) beskrivs hur mäns våld mot äldre kvinnor kan skilja sig åt från de yngre- och medelålderskvinnor som utsätts för våld. Tillskillnad från yngre och medelålderskvinnor kan äldre kvinnor bli utsatta för försummelse men även liknande våld som andra kvinnor. Äldre kvinnor är en särskild sårbarhetsgrupp och rapporterar i mindre utsträckning erfarenheter och upplevelser om våld. Utöver detta spelar ålderism en stor del i äldre mäns våld mot äldre kvinnor, och är en stor riskfaktor för de äldre kvinnorna. Ålderism gör att stereotyper om att äldre män inte kan utöva våld stärks. Det i sin tur leder till att omgivningens observans om att äldre kvinnor kan utsättas för våld av äldre män minskar. (Moser Hällén & Sinisalo, 2018b).

Milne (2023) beskriver hur äldre kvinnor som befinner sig i en våldsamt partnerrelation utsätts för en långvarig misshandel, både fysisk och psykisk. Våldet kan vara ett mönster som tillåts att fortgå. I och med att våldet har varit närvarande under en lång period påverkar det äldre kvinnor i en bredare utsträckning och försvagar deras hälsa. Om våldet inte pågått under en lång period, har det uppkommit på senare tid. Våldet kan ha uppstått på grund av en stor livsförändring som exempel förändrad livssituation eller ökad ohälsa med fysiska besvär (Milne, 2023).

Lonbaya och Southall (2024) beskriver hur det är svårt för äldre kvinnor att erkänna att de blir utsatta för mäns våld. Detta tros bero de fördomar som finns om att äldre inte utsätts för våld som grundar sig i ålderism. Det saknas även en tydlighet kring vad skillnaden på äldre misshandel och våld i nära relation bland äldre är (Lonbaya & Southall, 2024).

4.5 När isolering och våld sammanvävs

I Moser Hällén och Sinisalo (2018b) beskrivs hur äldre kvinnor löper en stor risk för att bli isolerade. En av de naturliga följderna av att bli äldre är att gå i pension och lämna arbetslivet, men detta medför också en risk. Äldre kvinnor som lever med en våldsutövande man riskerar att bli isolerade från omvärlden när de lämnar arbetsmarknaden (Moser Hällén & Sinisalo, 2018b). Detta stärks i Milne (2023) där isolering lyfts som en av följderna av äldre mäns våld mot äldre kvinnor. Våldet leder ofta till att kvinnan förlorar jobb, pengar och andra viktiga relationer. Kvinnor i våldsamma relationer blir ofta beroende av mannen, äldre kvinnor har större risk att bli beroende av den våldsutövande. Risken är större att de äldre kvinnorna har lägre inkomst än sina män och när de dessutom lämnar arbetslivet blir skillnaden större (Milne, 2023). I Lonbaya och Southall (2024) beskrivs hur äldre kvinnors män har haft hand om parets/familjens ekonomi och att det underlättar för mannen att fortsätta kontrollera pengarna. Det ger mannen en möjlighet att kontrollera kvinnan. Våldet påverkar kvinnan både fysiskt och psykiskt men framförallt hennes känslomässiga välbefinnande. Tillsammans kan det skapa en känslomässig isolering och maktlöshet (Lonbaya & Southall, 2024).

Moser Hällén och Sinisalo (2018b) förklarar att det inte är de äldre kvinnornas ålder som är en riskfaktor, utan de är följderna som åldern medför. Följderna kan vara att kvinnan blir starkt beroende av andra, sjukdomar och funktionsnedsättningar som gör att det finns låg sannolikhet för motangrepp (Moser Hällén & Sinisalo, 2018b). Roberto (2014) vänder också på detta problem och lyfter den komplexitet där kvinnan är våldsutövare till sin våldsutövande make. Detta

leder till svåra etiska överväganden för kvinnan. Även om mannen inte längre kan skada fysiskt på grund av sjukdom, finns det andra sätt som han kan utöva makt, våld och kontroll på. Lonbaya och Southall (2024) menar att våldets form förändras under livets gång, exempelvis från tidigare fysiskt våld till emotionellt och psykiskt våld. Författarna beskriver det som att bara döden avslutar våldet, om inte annan drastisk åtgärd tas.

4.6 Generationsbetingade faktorer

Moser Hällen och Sinisalo (2018b) diskuterar anledningarna till att äldre kvinnor inte rapporterar eller anmäler våldet de utsätts för. En av anledningarna till underrapporteringen kan bero på att de äldre kvinnorna är uppväxta under en annan tid och samhälle. När de äldre kvinnorna växte upp var det en annan kvinnosyn i samhället och våld i hemmet var en privatsak (Moser Hällen & Sinisalo, 2018b). Straka (2006) beskriver hur kvinnorna i de äldre generationerna blev präglade av att vara underlägsna mannen och fick lära sig om könsroller, giftermål och respekten samt lojaliteten till och inom familjen. De präglades även av hur privata angelägenheter stannade i hushållet. Beaulaurier et al. (2007) tydliggör för att många äldre kvinnor uppger att det finns ett samband mellan deras roll som kvinna i hemmet och våldet. Vid avvikelse från sin roll uppstår våldet. Författarna beskriver även tron och kyrkans roll. För många kvinnor skapade detta ett hinder på grund av att skilsmässa inte var ett alternativ för dem. Samtidigt som vissa av kvinnorna uppger att om de skulle välja att prata med någon och söka hjälp, skulle det i sådana fall vara hos prästen.

4.7 Stöd och hjälp

Brå (2024) redovisar att anmälningsbenägenheten för våld i nära relation hos den äldsta åldersgruppen, 65 – 84 år är låg. I denna åldersgrupp är det i genomsnitt endast två procent som valde att anmäla våldet till polisen, och en könsuppdelning kunde göras inte på grund av för få deltagare. Oavsett, inom den äldsta åldersgruppen är det få som väljer att anmäla.

Moser Hällen och Sinisalo (2018b) beskriver att hjälpen och skyddet som finns för yngre och medelålderskvinnor är mer omfattande än vad det är för äldre kvinnor. Äldre kvinnor vet inte alltid hur de ska söka hjälp, och om denna hjälp också är till för deras ålderskategori. I en liknande studie, bekräftar Straka (2006) detta då många av de våldsutsatta äldre kvinnorna uppger att de inte var medvetna om att det fanns stödtjänster i samhället tillgängliga. Medan andra trodde att hjälpen enbart var till för yngre kvinnor och tjejer. I Milne (2023) stärks detta ytterligare när problematiken om att stödet som finns för våldsutsatta riktar sig mot yngre kvinnor. Även Lonbaya och Southall (2024) lyfter detta, om att äldre våldsutsatta kvinnor har en bristande kunskap om vilken hjälp som finns att få.

Det är få yrkesverksamma som vet hur man ska bemöta äldre kvinnor i våldsamma relationer som är i behov av omsorg och skydd. Samtidigt som de skyddande boenden som finns tillgängliga för våldsutsatta kvinnor inte är anpassade efter äldre kvinnor. Problematiken med bristande kunskap om hur man bemöter äldre kvinnor som befinner/befunnit sig i en våldsam relation kan vara en av anledningarna till att mörkertalet är stort (Moser Hällen & Sinisalo, 2018b). Äldre kvinnor har andra behov i jämförelse med yngre kvinnor. Beaulaurier et al. (2007) menar att många skyddsboenden inte har den utrustning och kunskap för att tillgodose de äldre kvinnornas behov. Att bo på ett boende med andra yngre kvinnor, som eventuellt har med sig sina barn, möter inte upp till de äldres behov gällande privatliv och lugn. Detta kan ge

en avskräckande effekt för äldre, vilket hindrar dem från att söka hjälp. Straka (2006) beskriver att många boenden heller inte är utrustade med vare sig personal eller kunskap för exempelvis att ge den vård som kvinnor med hälsoproblem behöver, såsom medicinutgivning, tvätt eller utförda dagliga aktiviteter. Även transport för läkarbesök eller likande tjänster är begränsade på kvinnoboenden.

Beaulaurier et al. (2007) redogör för hur våldsutsatta äldre kvinnor beskriver upplevelsen av att vara med i en stödgrupp med yngre kvinnor. De är inte till särskild stor hjälp för dem, i och med att deras livserfarenheter kan skilja sig åt. Straka (2006) skriver mer ingående om detta och att det kan bero på att de äldre respektive yngre kvinnorna, växte upp i olika generationer, en där feminismens rörelse inte var aktuell kontra aktuell. Författaren menar att det kan göra att de äldre kvinnorna inte kan relatera till de yngre och utifrån det inte känner samma stöd som de yngre kvinnorna känner sinsemellan.

4.8 Äldre som medborgargrupp är också ett mörkertal

I Sverige består en fjärdedel av befolkningen av personen över 60 år. Gruppen äldre i det svenska samhället ökar och enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) beräknas de som är 80 år eller äldre att öka med nästan 50 procent till 2031. Jämställdhetsmyndigheten (2024b) redogör för att dryga 18 procent av 65 år och äldre, hade hösten 2023 ett pågående beslut om någon av insatserna hos socialtjänsten inom äldreomsorgen. Detta betyder att de resterande 80 procenten av alla personer över 65 år, inte kommer i kontakt med äldreomsorgen. Detta i sin tur innebär att majoriteten av alla äldre som utsätts för våld är svårupptäckta. Jämställdhetsmyndigheten (2024b) fick i uppdrag att kartlägga kunskapen om våldsutsatthet bland äldre personer över +65 hos kommuner, regioner och myndigheter. Inom mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation, är våldet mot äldre kvinnor något som diskuteras lite om.

I kartläggningen visar Jämställdhetsmyndigheten (2024b) de kunskapsluckor som finns samt hur kunskapen varierar beroende yrkesgrupper, kommuner och regioner. De redogör bland annat om för kunskapsluckor gällande att hitta personal inom vård- och omsorgsyrken med kunskap om våld, att våga fråga om våld och vikten av en god samverkan hos socialtjänsten, både extern och intern. Insatserna som erbjuds enligt Socialtjänstlagen är till för alla medborgare i samhället. Däremot är det många äldre som inte vet at hjälpen och insatserna finns. De insatser som finns tillgängliga för äldre personer är samtalsstöd, praktiskt stöd, god man, trygghetslarm, korttids-eller annat permanent boende. Beroende på vilken våldsutsatthet kvinnan befinner sig i. Jämställdhetsmyndigheten (2024b) beskriver däremot hur skyddande boenden kan erbjudas som insats men är i regel inte anpassade för om den äldre är i behov av hemtjänstinsatser.

Vid kartläggningen av kunskapsluckorna genomsökte Jämställdhetsmyndigheten (2024b) hemsidorna hos de 20 största kommunerna för att undersöka information om vilket stöd och hjälp det finns för våldsutsatta äldre. Det visade sig att det inte fanns någon specifik information riktad till personer över 65 år om hur och vad de kunde få för stöd. Leifman och Pettersson (2024) undersökte kommunala förutsättningar i arbetet mot mäns våld mot kvinnor över 65 år. Resultaten visade att befolkningsstorleken på kommunen påverkade kunskaps-och metodstödet som fanns inom äldreomsorgen och i arbetet med våldsutsatta äldre kvinnor. Stora kommuner hade generellt sett en större kunskap och medel för att arbeta med denna fråga, i jämförelse med de mindre kommunerna. Isaksson (2025) förklarar att den äldre befolkningen på landsbygden

är utsatta för en stor del av våldet. I mindre orter eller på landsbygden förekommer det i större utsträckning dödligt våld mot kvinnor som är 65 år eller äldre (Isaksson, 2025).

5. Empiriskt resultat

I detta avsnitt kommer material från intervjuerna att presenteras och redovisas i de valda teman. Genom att presentera innehållet på detta sätt skapas en överblick över hur de olika aktörerna arbetar och tar sig an problemet på sin nivå.

5.1 De olika aktörernas uppdrag och ansvar

Aktörernas uppdrag och där inkluderas ansvar, är ett tema som bland annat utgör studiens syfte och frågeställningar. Efter transkribering och bearbetning av empirin, visade intervjuerna att alla de olika aktörerna tar sig an detta samhällsproblem på olika sätt beroende sin samhällsnivå. De har olika uppdrag och ansvar. Länsstyrelsen som ligger på regionalnivå har ett uppdrag från regeringen att arbeta med mäns våld mot kvinnor, där äldre mäns våld mot äldre kvinnor inkluderas. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten är kommunalt samordnad och det är från kommunen de får sina uppdrag. Det finns likheter i Länsstyrelsens och den kommunala brottsförebyggande verksamheten, i och med att båda har ett tilldelat uppdrag och arbetar förebyggande. Samt att både dessa samhällsaktörer inte möter de våldsutsatta äldre kvinnorna. Kvinnojouren skiljer sig från dessa aktörer på grund av att de inte har något tilldelat uppdrag då de arbetar ideellt. Det är kvinnojouren som är den aktör som faktiskt möter kvinnorna och ger dem stöttning och hjälp i olika former.

I intervjun med Länsstyrelsen i område A och B, uppgav intervjupersonerna att deras specifika ansvar för att hantera våld mot äldre kvinnor grundar sig på regeringsuppdraget. De ska bekämpa mäns våld mot kvinnor, vilket även inkluderar våld i nära relation, våldsförebyggande arbete mot prostitution, människohandel och hedersrelaterat våld. Äldre kvinnor ingår i begreppet mäns våld mot kvinnor. Länsstyrelsen har inte ett utpekat uppdrag mot våld mot äldre kvinnor men de inkluderas i begreppet mäns våld mot kvinnor och tillhör en särskilt utsatt grupp.

Intervjupersonen i område A på Länsstyrelsen uppger däremot att de inte arbetar aktivt med att informera äldre kvinnor om deras rättigheter och vart de kan få hjälp. De har ibland kampanjer på bussar, TV och sociala medier om mäns våld mot kvinnor. Vidare uppger personen att de just nu arbetar med delmål sex som är Länsstyrelsens jämställdhetsuppdrag. Delmål sex i jämställdhetspolitiken är att mäns våld mot kvinnor och flickor ska upphöra, de har utvecklat en jämställdhetsstrategi där ett av fokusområdena är grupper med svagt samhällsstöd och där ingår äldre. Intervjupersonen uppger att organisationen pratar om mäns våld mot kvinnor när de möter kommuner. Hen berättar att de främst arbetar med kommunerna men även civilsamhällsorganisationer och sedan en del skyddade boende. Intervjupersoner betonar att Länsstyrelsen inte kan styra kommunerna, de är självständiga i sina beslut men det finns ramar, allmänna råd och riktlinjer att följa. Intervjupersonen förklarar att hens organisation fungerar som navet och kommunerna tar kontakt med de för att få hjälp/rådgivning.

Den intervjuade på Länsstyrelsen i område A belyser vikten av att man ställer frågan om någon utsätts för våld och att det bör ställas på rutin, inte bara på socialtjänsten utan även vårdcentral och andra organisationer. Personen berättar att man sällan ställer frågan om våld när socialtjänsten gör utredningar för äldreboende, hemtjänst eller LSS. Det kan i sin tur leda till att kvinnor får bo med sin våldsutövare på ett äldreboende. Intervjupersonen uppger att socialtjänsten ställer frågan om våld på indikation och att det är en svårighet att veta vad den indikationen är. Risken är att man missar kvinnor som blir utsatta för våld. Hen berättar att i deras region utbildas alla yrkesarbetare inom sjukvården om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation.

Det är viktigt att veta när och vart man kan ställa frågor om våld. Intervjupersonen berättar att det kan vara så att barn eller annan anhörig är med kvinnan när frågor om våld ställs. Det kan vara så att man tänker att den anhöriga är ett bra stöd. Det är viktigt att komma ihåg att det kan vara den våldsutövande och då får man inga svar på frågor om våld. Intervjupersonen poängterar däremot vikten av att fortsätta fråga och att flera offentliga samhällsorgan ska fråga, för någon gång kanske kvinnan vågar svara ja. Intervjupersonen på Länsstyrelsen i område A berättar att hen har varit med och utbildat personal inom äldrevården om våld i nära relation. En del av personalen förstod att det är viktigt att fråga om äldre blir utsatta för våld, andra förstod inte varför. Personalen menade att kvinnan själv skulle säga till om hon blir utsatt, vilket sällan händer. Intervjupersonen återkommer till hur viktigt det är att våga ställa frågan. Efter utbildningen med personal inom äldrevården dök det upp äldre kvinnor som inte längre ville bo med sin man på grund av att kvinnan var utsatt för våld. Intervjupersonen på Länsstyrelsen i område A, berättar om svårigheten att hitta skyddade boenden som tar emot äldre kvinnor utifrån någon typ av funktionsnedsättning eller en fysisk nedsättning som behöver särskilt stöd. Däremot är de många som klarar sig utan särskilt stöd men då kan de uppstå annan problematik som till exempel att det skyddade boende är tre våningar upp utan hiss. Hen berättar sedan om att det kostar mer att placera en kvinna på ett skyddat boende med extra stöd. Intervjupersonen lyfter även problematiken kring att de äldre kvinnorna kanske inte vet vilket stöd som finns att få. Intervjupersonen berättar att det finns en känsla av pinsamhet, skuld och skam om att vara utsatt för våld, även hos äldre kvinnor. Det är viktigt att de känner att de har rätt att få stöd och att det finns hjälp att få. Intervjupersonen betonar att samhället brister när det gäller stöd och hjälp för just äldre.

Vidare berättar intervjupersonen från Länsstyrelsen i område A, att flera av hens kollegor inklusive hen själv har varit yrkesverksamma inom socialtjänsten och har därför stött på våld mot äldre kvinnor. Länsstyrelsen möter inga våldsutsatta men utbildar kommuner om bland annat hur man ska bemöta personer som utsätts för våld. Deras arbete handlar därför mer om att prata och lyfta problemet än att faktiskt bemöta personer som befinner sig i våldet. För att hålla sig uppdaterade kring ämnet läser de nya föreskrifter, utredningar och kartläggning i mån av tid.

Vid intervju med den yrkesverksamma på den kommunala brottsförebyggande verksamheten, förklarar hen att organisationen är kommunalt samordnad och att ansvarsfördelningen inom en kommun kan vara komplex på grund av att det är många verksamheter med många olika ansvarsområden. Intervjupersonen uppger att deras ansvar och uppdrag innebär att genom att arbeta systematiskt, skapar de aktuella lägesbilder om sociala problem och brottsfrågor i

samhället. De arbetar även med att de aktivt samverkar med de olika aktörerna som kan påverka detta. De kartlägger alla olika typer av brott för att kunna skapa en handlingsplan för att förebygga brottsligheten.

I intervju med kvinnojour i område B, beskrivs organisationens arbete och anledningen till dess grund. Intervjupersonen berättar att deras kvinnojour är en ideell förening som skapades när kvinnor för drygt 45 år sedan började prata om deras erfarenheter om våld. Kvinnorna stöttade varandra och därefter har organisationen växt och blivit större. Intervjupersonerna på kvinnojour i område A och område B, uppger att de är flera heltidsanställda vilket gör att de tillskillnad från andra kvinnojouren i landet har större möjligheter att arbeta strategiskt. De beskriver att organisationen inte har något uppdrag att arbeta utifrån, men att de arbetar mot mäns våld mot kvinnor eftersom de anser att det är fel. Organisationen arbetar med att erbjuda stöd, sprida kunskap och stötta kvinnor som är eller befunnit sig i en våldsam relation. Intervjupersonen i område B berättar att de utgår från teorin att det är ojämna maktfördelning i samhället, där män har mer makt än kvinnor och därför existerar våldet.

Intervjupersonen på kvinnojouren i område A berättar att äldre kvinnor är en svårare målgrupp att nå, de är inte på sociala medier. Kvinnojouren föreläser om våld och riktar in sig på till exempel vårdcentraler där de även lämnar visitkort. Anledningen till att de valt att rikta sig in på just vårdcentraler är för att de tänker att äldre personer befinner sig där.

“Vi tar ju emot äldre kvinnor, i alla fall på vår jour, precis som alla andra kvinnor.”

Intervjuperson kvinnojour i område A

Angående frågan om hur organisationen arbetar för att sprida kunskap till äldre kvinnor, uppger intervjuperson på kvinnojour i område B, att de äldre kvinnorna hittar till deras jour men hon är inte säker på hur. Intervjupersonen säger att de sprider information om deras organisation på sociala medier, informationsmaterial hos vårdcentraler, arbetsplatser och ibland i matbutiker. Hen uppger att psykolog, kurator, arbetsgivare eller läkare ibland hänvisar kvinnan till deras organisation. Däremot berättar hen att det finns en problematik att nå ut till personer som mest sitter hemma och inte är på sociala medier. Vidare uppger intervjupersonen att de har som mål att alla ska känna till deras organisation i kommunen och att de har arbetat med andra organisationer för att nå målet.

5.2 Aktörernas kunskapsläge om äldre mäns våld mot äldre kvinnor

Ett av studiens teman är kunskap. De olika aktörerna visade på goda kunskaper om ämnet men även en medvetenhet om att det finns kunskapsluckor. Länsstyrelsen problematiserar hur fördomar och okunskap skapar svårigheter med att upptäcka våldet. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten beskriver hur våldet kan ligga latent och hur det kan förändras och ta sig i nya uttryck inom en parrelation hos äldre. Kvinnojouren diskuterar bland annat om att alla kvinnor oavsett ålder utsätts för våld, men att äldre kvinnor kan vara dubbelt utsatta.

Den intervjuade på Länsstyrelsen i område A, berättar att generellt i vårt samhälle hedrar man inte de äldre. Man utgår från fördomar som till exempel att bara för du har rynkor i ansiktet så hör du dåligt eller att man inte fungerar fullt ut. Folk tror inte att äldre bråkar, slåss eller utövar våld. Hen berättar att våldet inte behöver vara fysiskt utan det kan bara behövas en blick eller

ett hot om våld för att kvinnan ska rätta sig. Det psykiska våldet är effektivt. Det gör att folk har svårt att tro att den äldre herren inte utövar våld. Intervjupersonen återkommer ofta till att allt grundar sig i fördomar och okunskap. Generellt sätt tror hen att kunskapen om äldre mäns våld mot äldre kvinnor är låg, många har svårt att tro att äldre utsätter någon för våld.

“Det är mycket fördomar tänker jag. Man tänker inte att äldre bråkar, slåss eller utövar våld. Ja, så det blir ju en okunskap.”

Intervjuperson Länsstyrelse område A

Vid intervju med Länsstyrelsen i område B, berättar intervjupersonerna att de har god kännedom om ämnet trots att det är ett ämne som inte har studerats och forskats om särskilt mycket. På samma sätt som med andra särskilda utsatta grupper, har de koll på vad för metodmaterial som finns att använda sig av och vilka rapporter och information de kan sprida vidare. Genom att delta i konferenser håller de kunskapen uppdaterad. De har nationella nätverks träffar två gånger om året. Där hålls träffar med kollegor från hela landet samt andra myndigheter bjuds in för att lyfta nya rapporter och kunskap. Länsstyrelsen har även en nationell samordnare inom mäns våld mot kvinnor som filtrerar och hjälper länen att navigera i all information. Utöver detta, omvärlds bevakar Länsstyrelsen i område B vad som händer på nationell- och regionalnivå genom att bland annat ta del av nyhetsbrev, som tillkommer och skickas vidare till andra aktörer och myndigheter.

Länsstyrelsen i område B berättar att äldre kvinnor är en målgrupp som är svår att upptäcka och att det generellt inte gjorts mycket förebyggande insatser. Hen säger att kommunerna har ett stort ansvar att utbilda sin personal om våld mot äldre kvinnor för att de ska ha möjligheten upptäcka våldet. Intervjupersonerna berättar att de samarbetar mycket med grannlandet och har gemensamma nätverk, där yrkesverksamma som möter många olika målgrupper från båda länen samlas.

Angående frågan om vad den kommunala brottsförebyggande verksamheten har för kunskap om äldre mäns våld mot äldre kvinnor, berättar intervjupersonen att hen och inom hens grupp finns det goda kunskaper. Men uppger dock att det finns kunskapsluckor. Intervjupersonen förklarar svårigheten med att nå ut med denna typ av kunskap. De har haft många insatser för att lyfta mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation generellt sett, men har haft svårigheter med att nå ut med just kunskap om våld mot äldre kvinnor inom äldreomsorgen. Hen förklarar att kunskapen och de kompetenshöjande insatserna inte fördelas regelbundet över tid, utan behandlas mer som ett projekt där de ska utbilda alla inom en viss period för att sedan nöja sig med det. Intervjupersonen fortsätter med att lyfta svårigheterna med att hitta personal med både expertis och kompetens inom vård-och omsorg samt kunnig inom våld, att upptäcka och hantera det. Hen förklarar att det är ett komplext problem men att de arbetar med detta genom att samverka med andra organisationer.

Fortsättningsvis gällande frågan om kunskap menar intervjupersonen att de har en bred förståelse för begreppet våld. Intervjupersonen säger hur det fysiska våldet inte längre är på tapeten då man bli äldre men att det ligger latent hos paret och övergår till psykiskt våld. Mannen har kontroll över kvinnan utan att fysiskt behöva göra någonting.

Intervjupersonen beskriver hur de genom ett systematiskt arbete håller kunskapen aktuell. Genom att följa upp vad statliga myndigheter skriver, gå på konferenser och vara i en dialog med polisen, skapar de nya omfattande lägesbilder vart annat år. Intervjupersonen uppger att de har veckovisa möten med polisen för att stämma av tidigare veckans händelser, vad som har hänt och vad som behövs mer kunskap om. På sådant sätt håller de kunskapen aktuell och även följa hur brotten ter sig och utvecklas.

Intervjupersonen på kvinnojour i område A, säger att de håller sin kunskap aktuell genom att delta i konferenser, läsa material som Länsstyrelsen publicerar, delta i digitala utbildningar via Nationellt kvinnofrid centrum, NCK. Hen berättar att de samlar på sig kunskap genom att möta de våldsutsatta kvinnorna genom att höra deras berättelser och utmaningar i sin våldsamhet och vardag.

Vid intervju med Kvinnojour i område A, berättar intervjupersonen att hen är emot att kategorisera kvinnor utifrån ålder eftersom det idag går att fastställa att alla kvinnor utsätts för våld oavsett ålder. Däremot är hen medveten om att problembilden kan skiljas åt beroende på ålder eller andra anledningar. I deras organisation möter de flest yngre- och medelålderskvinnor, därför har kvinnojouren lägre erfarenheter om att möta äldre utsatta kvinnor. Intervjupersonen poängterar dock att de har god kunskap om äldre kvinnors utsatthet. Hen lyfter problematiken kring att äldre kvinnor kan ha en dubbel utsatthet, till exempel att de har rörelsehinder eller liknande, plus att de är äldre. Trots detta arbetar organisation på samma sätt med alla kvinnor eller tjejer som söker sig till deras organisation. Intervjupersonen berättar att de erbjuder stöd och stödsamtal för att kvinnorna ska ha få hjälp att bearbeta det som de varit med om. De har även kontakt med en psykolog som kvinnorna har tillgång till om de vill.

Intervjupersonen på Kvinnojour i område B, berättar att de är medvetna om att kvinnor i alla åldrar utsätts för våld. Det finns särskilda risker beroende på vilken livssituation man befinner sig i och däribland finns äldre. Är den äldre beroende av sin sambo och det är han som utövar våld, då finns det risk att man blir begränsad. Intervjupersonen poängterar dock att det finns andra sätt att se på särskilda sårbarheter, som hen föredrar. Intervjupersonen menar att det är klokare och smartare att tänka att gruppen våldsutsatta kvinnor blir särskild såbara i samhället på grund av att det saknas stöd och hjälp. Intervjupersonen uttrycker att det inte är någon kunskapsskillnad om våld mot äldre kvinnor respektive yngre- och medelålders kvinnor i deras organisation.

I intervju med kvinnojour i område B diskuteras samhällets syn på våldsutsatta kvinnor, däribland äldre kvinnor. Intervjupersoner ger exempel att om man skulle fråga folk på stan skulle säkerligen majoriteten av de tillfrågade säga att de tycker mäns våld mot kvinnor är fel eller är det värsta man kan göra. När det väl kommer till kritan är det annorlunda, då ifrågasätts kvinnor om deras roll i våldet, vad gjorde hon för att han skulle göra så? Intervjupersonen säger att mäns våld mot kvinnor handlar om makt och kontroll, män har generellt mer makt än kvinnor vilket kan vara orsaken till att våldet tillåts fortgå.

Intervjupersonen på kvinnojour i område B berättar att de äldre kvinnorna är uppväxta i ett annat samhälle med andra normer jämfört med dagens samhälle. Det kan vara en generationsfråga vad man tycker är okej att dela med sig av och kan till och med ses som skamligt att berätta för en viss generation av kvinnor. Våldet kan ses som privat och de äldre

kvinnorna kan ha vuxit upp i starka normer om vad som är okej och inte. Intervjupersonen uttrycker tydligt att bara för man möter en äldre våldsutsatt kvinna, eller någon annan våldsutsatt person, ska man aldrig anta något. Intervjupersonen på kvinnojour i område A, tillägger att det kan vara svårare för en äldre kvinna att lämna mannen eftersom man kan ha levt med honom i över 40 år. Intervjupersonen poängterar däremot att det är individuellt men att generellt sätt kan det vara svårare att lämna en längre relation än en nyare. Intervjupersonen uppger att hen tror att det kan vara svårare för äldre kvinnor att lämna på grund av okunskap om våld. De äldre kvinnorna befinner sig inte alltid på plattformar där kunskapen finns och vet därför inte alltid att de blir utsatta för våld.

Aktörerna arbetar på olika sätt med kvinnors våldsutsatthet men ingen kan göra allt och samverkan krävs. Aktörerna har tillgång till olika resurser, ekonomiska och kunskapsmässiga, tillsammans kan de bidra till att stärka samhällets kunskap och medvetenhet om äldre kvinnors utsatthet. Samtliga aktörer är överens om att äldre våldsutsatta kvinnor är en svår grupp att nå och att den stora kunskapsluckan bidrar till samhällets okunskap.

5.2 Samverkan är nödvändig för arbetet

Temat samverkan, är av en central betydelse för de olika aktörerna. Samverkan för Länsstyrelsen betyder främst att de samverkar med olika kommuner för att utbilda och sprida kunskap till yrkesverksamma om mäns våld mot kvinnor. För att på sådant sätt stärka kommunerna. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten redogör för deras främsta samarbete med polisen i kommunen, detta för att möjliggöra arbetet med att skapa aktuella lägesbilder. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten menar på att de är en samsamarbetsorganisation. Utöver polisen, är socialtjänstens samverkan också av stor betydelse. Alla kvinnojourer är egna föreningar, däremot uppgav intervjuerna i område A och B, för liknande samverkan i båda områdena. Där de kunde samverka med andra kvinnojourer, kommunen, socialtjänst, polis samt lokala föreningar i områdena.

Intervjupersonen på Länsstyrelsen i område A berättar att de arbetar mot mäns våld mot kvinnor genom att utbilda framför allt kommuner men även andra organisationer om problemet. De håller basutbildningar för heder, våld och förtryck och fördjupningsutbildningar. Hen berättar att de även arbetar med våld som en arbetsgivarfråga om en medarbetare är utsatt. Däremot uppger intervjupersonen att de inte har någon direkt utbildning riktad mot våld mot äldre kvinnor. Länsstyrelsen arbetar med barn som lever i våld vilket kan ses som ett förebyggande arbete för att hindra individer att bli utsatta för våld på äldre dagar. Intervjupersonen beskriver att det handlar om att stoppa våldet så det inte fortsätter i generationer.

Likt Länsstyrelsen i område A, uppger intervjuerna på Länsstyrelsen i område B att deras primära arbete är att sprida kunskap och information till yrkesverksamma om mäns våld mot kvinnor. De yrkesverksamma kan i sin tur förmedla informationen till målgruppen. Intervjuerna berättar att de skickar ut nyhetsbrev till kommuner, regioner polismyndigheten och andra organisationer som Länsstyrelsen arbetar med. Nyhetsbreven kan innehålla ny forskning om hur utsattheten ser ut för olika grupper i samhället. Vidare berättar intervjuerna att de arbetar med andra aktörer för att bekämpa och förebygga mäns våld mot kvinnor, och nyligen blev det beslutat att inkludera representation från kommunerna. I område B finns det nu socialchefer med i det ledning styrda arbetet mot våld vilket även kan ses som en kanal för informationsspridning. Förhoppningen är att Länsstyrelsen ska kunna stärka

kommunens arbete och fånga upp vad som görs inom respektive kommun mot målgruppen, i detta fall mäns våld mot kvinnor.

Vidare berättar intervjupersonerna att de arbetar med en lokal verksamhet som arbetar med våldsprevention. I den verksamheten är det yrkesverksamma från flera aktörer i en och samma kommun som samverkar mot bland annat mäns våld mot kvinnor, vilket intervjupersonen tycker är ett bra exempel på hur resurserna samordnas internt. Intervjupersonerna berättar hur de skapar nätverk för kvinnojourerna i länet och närliggande län. Slutligen berättar intervjupersonerna att det kommer medverka med föreläsning om våld mot äldre kvinnor under en mäsasom som en lokal förening anordnar som riktar sig till äldre.

Inom den kommunala brottsförebyggande verksamheten uppger intervjupersonen att de i teorin arbetar på samma sätt med mäns våld mot kvinnor oavsett ålder, men uppger att det säkert förekommer skillnader i praktiken. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten arbetar ständigt förebyggande och arbetet grundar sig mycket i samarbete med andra organisationer. Intervjupersonen uppger att deras främsta samarbete med polisen. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten är beroende av polisens arbete för att kunna få in lägesrapporter för att sedan skapa dessa kartläggningar för brotten. En annan viktig samarbetsorganisation är socialtjänsten, som också bygger på en växelverkan mellan de två organisationerna. Andra organisationer och verksamheter som den kommunala brottsförebyggande verksamheten samarbetar med är regionen, Länsstyrelsen, brottsofferjouren och kvinnojouren.

Intervjupersonen från den kommunala brottsförebyggande verksamheten menar att något som kan förebygga och förhindra våldet i ett tidigt skede gällande våld mot äldre kvinnor, är att äldre i större utsträckning har kontakt med regionen och vården än kvinnor som är yngre. Exempelvis om man bor på ett äldreboende eller har mycket vårdkontakter. På sådant sätt menar hen att det ökar möjligheten för samhället att agera och uppmärksamma våldet.

Intervjupersonen från Kvinnojour i område B, berättar att varje kvinnojour är enskilda föreningar men deras organisation samarbetar med andra kvinnojourer i länet. Intervjupersonen förklarar att Länsstyrelsen har ett regeringsuppdrag att samordna arbetet mot mäns våld mot kvinnor i respektive län. Vidare beskriver intervjupersonen hur organisationen har en överenskommelse med kommunen om samverkan. Hen berättar att de samverkar med socialtjänsten och polisen samt brottsofferjouren. Intervjupersonen berättar även att de besöker skolor, universitet, ungdomsgårdar/fritidsgårdar för att sprida kunskap om mäns våld mot kvinnor. På kvinnojouren i område A, uppger intervjupersonen för liknande svar som i område B. De samverkar med andra aktörer för att sprida kunskap och kunna arbeta förebyggande. Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen, socialtjänsten och andra små lokala aktörer är överksamheter som kvinnojouren arbetar med. Intervjupersonen berättar även att de har varit och pratat på en lokal seniorverksamhet om äldre kvinnors våldsutsatthet.

5.3 Aktörernas tillgång till resurser

För att möjliggöra arbetet mot äldre mäns våld mot äldre kvinnor krävs resurser. Bland annat i form av ekonomiska men även i personal och resurser till hjälp och stöd. I denna fråga finns det olikheter i Länsstyrelsen område A och B, där det uppgavs att intervjupersonerna i område

B kände sig mer begränsade av sina resurser i jämförelse med i område A. För intervjupersonen i den kommunala brottsförebyggande verksamheten, menar hen att resurserna är kan vara en knepig fråga på grund av att det är en samarbetsorganisation. Verksamheten redogör för en intern konkurrens inom den egna verksamheten, då de styrs av sina samverkanspartners och aktuella händelser i samhället. Kvinnojourerna i både område A och B, samverkar och jourerna får ekonomiska resurser av respektive kommun. På båda kvinnojourerna uppger intervjupersonerna att de känner sig relativt nöjda med deras tillgång till resurser men att det alltid går att få mer.

Intervjupersonen på Länsstyrelsen i område A, berättar att de har flera anställda som arbetar med mäns våld mot kvinnor. Till en början var de inte lika många men på grund av att de fått fler regeringsuppdrag behövdes mer personal. Hen uppger att Länsstyrelsen kommer få fler uppdrag på grund av ny lagstiftning och det har givit de fler medel att arbeta med. Intervjupersonen säger att hen är nöjd med resurserna och att det är av vikt att allt ska hinnas med, i slutet ska det alltid gynna invånarna. I område B hos Länsstyrelsen, berättar intervjupersonerna att de har en mindre personal tillförfogande som arbetar med mäns våld mot kvinnor. På grund av att det inte finns något specifikt uppdrag mot äldre mäns våld mot äldre kvinnor, upplevde intervjupersonerna sig lite begränsade i sina resurser. De menar att om det finns en politisk vilja och resurser, tillsätts uppdrag till dem och därmed tillkommer fler resurser. På grund av detta, menar intervjupersonerna att de medel och resurser som de har tillgång till, varierar från år till år, beroende på vilka regeringsuppdrag de får. Intervjupersonerna rundar av med att säga att de önskade att det fanns mer resurser för att kunna fokusera ytterligare på den här frågan. De berättar med att de exempelvis inte kan lägga tio timmar i veckan på att arbeta med frågan, fast det är nödvändigt för att kunna angripa problemet. Intervjupersonerna menar att det är politikerna som styr och att dem är tjänstepersonerna som utför arbetet.

Vid intervjun med den kommunala brottsförebyggande verksamheten, menar intervjupersonen att frågan om resurser kan vara lite knepig. Deras huvuduppgifter är som sagt att kartlägga, skapa lägesbilder och planer. Men därifrån kan de inte bli operativa. Intervjupersonen redogör för en nackdel med att vara en samarbetsorganisation. Det är att den kommunala brottsförebyggande verksamheten inte kan själva styra över resurserna och egentligen inte har några egna resurser. Det som de kan göra är att skriva fram ett förslag på ett behov som polis och socialtjänst får respondera mot.

Intervjupersonen problematisera resurserna i relation till att göra och anskaffa den nödvändiga kunskapen. Som tidigare benämnt gällande kunskapen, menar intervjupersonen att det är svårt att hitta resurser i form av vårdpersonal på en kompetenshöjande nivå. Att rekrytera personal till verksamheter som möter äldre är svårt och ännu svårare är det att personalen ska ha kunskap inom detta ämne.

Intervjupersonen avslutar med att lyfta ett stort problem gällande resursfrågan och menar att det finns en konkurrens om resurser internt inom verksamheten. Detta beror på att det finns andra aktuella problem och brott som tar mer plats och därav prioriteras. Hen syftar på gängkriminaliteten och rekryteringen av ungdomar till kriminella gäng och nätverk, som är högst aktuellt just nu. Intervjupersonen tycker att det är tråkigt att olika sociala problem måste prioriteras men att resurserna inte räcker till att arbeta med båda. Våld i nära relation och mäns

våld mot kvinnor är områden som inte är bortglömda men att det finns problem och brott som är ännu viktigare att ta itu med just nu. Hen berättar att ifall de skulle få in en ytterligare person som resurs, skulle den personen också jobbat med gängkriminaliteten på grund av att det är ett omfattande samhällsproblem.

På kvinnojouren i område A, berättar intervjupersonen att hen är relativt nöjd med tillgången till de ekonomiska resurserna vilket beror på det goda samarbetet med dess kommun, som även finansierar organisationen. Kvinnojouren behöver exempelvis inte söka andra stadsbidrag för att hålla arbetet uppe. De som arbetar på kvinnojouren är anställd personal. Intervjupersonen lyfter diskussionen om hur man nu vill arbeta med våldsutövaren också, med syfte att behandla dem. Denna diskussion är något som intervjupersonen ställer sig frågande till. Pengarna måste ju tas från någonstans och intervjupersonen menar att de är samma pengar som dem får. Det handlar om hur staden eller kommunen väljer att fördela pengarna, samtidigt som det är samhället och regeringen som är ytterst viktigt i denna fråga. Det blir minskade bidrag till de som arbetar med kvinnofrågor. Hen förklarar hur deras arbete kan ha en negativ syn på sig då arbetet inte värdesätts. Detta i sin tur innebär att våldutsatta kvinnor inte värdesätts. Intervjupersonen avslutar med att säga att man pratar om jämställdhet men ser inte att utvecklingen går framåt då det fortfarande finns starka patriarkala strukturer i samhället som påverkar kvinnor och barn.

“För nu har man ju också velat arbeta med våldsutövare och tänker att man ska kunna behandla dem, vilket vi inte tror på alls att det kommer hjälpa. Men då måste ju de pengarna tas från någonstans.”

Intervjuperson kvinnojour i område A

Intervjupersonen på Kvinnojour i område B, uppger att deras organisation har en gemensam budget för allt i deras verksamhet. Det är kommunen som finansierar större delen av kvinnojourens arbete. Organisationen söker medel/pengar som regeringen årligen utlyser utöver detta söker kvinnojouren bidrag från kranskommuner eftersom de tar emot kvinnor från deras kommuner. Intervjupersonen berättar att de alltid kommer vara en brist på resurser, det finns alltid mer man vill/kan göra. Hen förklarar att om de skulle få mer personal, skulle det innebära större kostnader och även ett byte av lokal. Däremot hade det möjliggjort att de kan hjälpa fler kvinnor och kanske utöka sina öppettider.

De intervjuade på kvinnojouren i område B uppger att det är äldre kvinnor som söker sig till deras organisation men att det kan gå i perioder. Hjälpen och stödet varierar beroende på situationen, vissa äldre kvinnor befinner sig i deras boenden och andra kommer för samtalsstöd. I både område A och B, lyfter intervjupersonerna att det förekommer att äldre kvinnor bor i deras skyddande boenden men att boendena inte är tillgänglighetsanpassade fullt ut för kvinnor med funktionsnedsättningar. Möjligheten att handikappanpassa boendena beror bland annat på att det finns för få boenden eller brister i andra resurser.

För att sammanfatta det empiriska materialet, har det valts att presenteras i teman utifrån att besvara syftet och frågeställningarna. De olika aktörernas arbete och kunskaper har presenterats i deras olika nivåer. Empirin ger en förförståelse och grund för en vidare analys, där empirins resultat och tidigare forskning kommer att kopplas ihop och presenteras.

6. Sammanfattande slutresultat

Länsstyrelsen arbetar utifrån regeringsuppdrag, att bekämpa mäns våld mot kvinnor och där inkluderas äldre kvinnor. De arbetar inte aktivt med äldre mäns våld mot äldre kvinnor men i och med att äldre kvinnor inkluderas i begreppet "mäns våld mot kvinnor" arbetar organisationen med problemet. Länsstyrelsen arbetar mot mäns våld mot kvinnor på en nationell nivå. De arbetar även med delmål sex i jämställds hetspolitiken, som innebär att mäns våld mot kvinnor och flickor ska upphöra. För att bland annat nå dessa mål arbetar Länsstyrelsen med kommuner, civilsamhällsorganisationer och skyddade boenden. Länsstyrelsen har en god kunskap om mäns våld mot kvinnor och är aktiva i arbetet mot problemet. Ena Länsstyrelsen hävdar på att det finns kunskapsskillnader mellan äldre och yngre våldsutsatta kvinnor. Länsstyrelserna är medvetna om att äldre mäns våld mot äldre kvinnor är ett område med många kunskapsluckor på grund av begränsad forskning om ämnet. Men trots detta, visade Länsstyrelsen på goda kunskaper om ämnet.

Kvinnojouren och Länsstyrelsen är överens om att en av anledningarna till att äldre kvinnor inte söker hjälp i lika stor utsträckning som yngre- och medelålderskvinnor kan bero på generationsbetingande faktorer. Kvinnojouren förklarar även att en äldre kvinna kan ha större svårigheter att lämna mannen efter ett långt liv tillsammans, trots våldet. Kvinnojouren menar att de äldre kvinnorna levde upp i andra normer och ett annat samhälle. De äldre kvinnorna kan se våldet som en privatsak eftersom det är så de alltid varit i deras ögon. I Moser Hällen och Sinisalo (2018b) stöds detta, äldre kvinnor var uppväxta under en tid där det var en annan kvinnosyn. Även i Straka (2006) beskrivs hur äldre kvinnor har blivit präglade i att mannen var den överlägsna och att våld var en privatangelägenhet som skulle stanna i hushållet. I Björktomta (2012) diskuteras anledningen till att våldet tillåts fortgå, där bland annat begreppet patriarkat uppkommer. På grund av samhällets normer om vad som är manligt och kvinnligt blir kvinnan underlägsen. Våldet tillåts fortgå för samhället fortsätter att upprätthålla patriarkatet eftersom det lönar männen. Länsstyrelsen och kvinnojouren i område A visade på goda kunskaper om detta och ser bland annat kvinnors våldsutsatthet utifrån samhällets strukturer.

Den kommunala brottsförebyggande verksamhetens uppdrag, på en kommunal nivå, är att skapa lägesbilder om sociala problem och brottsfrågor i samhället, däribland mäns våld mot kvinnor. Organisationen kartlägger olika typer av brott och skapar därefter en handlingsplan för att förebygga brottsligheten. Mäns våld mot kvinnor är ett invecklat problem och verksamheten arbetar med problemet genom samverkan med andra organisationer. Intervjupersonen menar att de har goda kunskaper om äldre mäns våld mot äldre kvinnor och att det fysiska våldet inte förekommer hos äldre då våldet ligger latent. Lonbaya och Southall (2024) förklarar hur våldets form kan förändras under livets gång och Roberto (2014) instämmer på detta. Mannen hittar andra sätt att kontrollera kvinnan utan att behöva ta till fysiskt våld. Däremot förekommer fysiskt våld fortfarande hos äldre.

Den kommunala brottsförebyggande verksamheten ser även en fördel hos äldre då de har mycket kontakt med regionen. Dock menar Jämställdhetsmyndigheten (2024b) på motsatsen, då endast 18 procent har kontakt med äldreomsorgen inom socialtjänsten. Detta innebär alltså att 80 procent av alla 65 och äldre går obemärkta förbi (Jämställdhetsmyndigheten, 2024b). Stödet och hjälpen för äldre våldsutsatta kvinnor är inte lika stor som yngre och

medelålderskvinnor. Länsstyrelsen menar att det är svårt att hitta skyddade boende för äldre kvinnor eftersom de kan ha vissa fysiska hinder som kräver faciliteter, som till exempel hiss. Länsstyrelsen antyder att äldre kvinnor inte alltid är lika medvetna om vilken stöd och hjälp som finns för de att tillgå. Lonbaya och Southall (2024) menar på samma sak som Länsstyrelsen, att de äldre kvinnorna inte vet hur de ska söka hjälp och vilken hjälpen är. Däremot säger Kvinnojouren att äldre kvinnor söker sig till deras organisation och har fått hjälp, de har även äldre kvinnor i skyddande boenden.

Jämfört med Länsstyrelsen och den kommunala brottsförebyggande verksamheten, har kvinnojourerna inte något tilldelat uppdrag. Kvinnojourerna arbetar ideellt med att stödja kvinnor och flickor som är eller har varit utsatta för våld eftersom de anser att våld är fel. Äldre kvinnor inkluderas i deras organisationer men de arbetar lika med alla åldrar. Kvinnojourerna är medvetna om att kvinnor i alla åldrar utsätts för våld och uppger för att det inte är någon kunskapsskillnad om våld mot äldre kvinnor respektive yngre- och medelålderskvinnor i deras organisation. Kvinnojourerna arbetar på en lokal nivå.

Som ovan nämnt har Länsstyrelsen ett regeringsuppdrag, där arbete består av att utbilda andra kommuner, organisationer och andra yrkesverksamma samt sprida kunskap till samhället. På sådant sätt arbetar de förebyggande mot mäns våld mot kvinnor. Deras arbete inkluderar därmed inte att de som arbetar på Länsstyrelsen själva träffar de våldsutsatta kvinnorna. Likt Länsstyrelsens arbete, arbetar inte den kommunala brottsförebyggande verksamheten heller operativt. De samarbetar aktivt med aktörer som träffar kvinnorna, som exempelvis polis och socialtjänst. Arbete på den kommunala brottsförebyggande verksamheten består av att vara proaktiva och arbetar förebyggande genom att skapa lägesbilder för olika brottstyper, där mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation inkluderas.

Kvinnojouren är den organisationen som faktiskt möter de våldsutsatta kvinnorna. De erbjuder olika typer av stöd som omfattas av bland annat skyddande boenden, samtalsstöd och de sprider även kunskap om sin verksamhet på olika sätt.

Länsstyrelsen i område A hävdar på goda resurser, både i form av kunnig personal samt ekonomiska resurser. I område B på Länsstyrelsen betonas goda kompetenser hos personal men uppger för brister inom resurser. I område B, finns det en mindre personalstyrka som arbetar med mäns våld mot kvinnor samt att upplevelsen av tillgången till resurser är mer begränsad. Utan specifika uppdrag om ett visst ämne, har Länsstyrelsen i område B inte den resurs möjligheten att arbeta med det. Som Leifman och Pettersson (2024) visade, så har större kommuner en bättre möjlighet med att arbeta med frågan om äldre mäns våld mot äldre kvinnor, då de har bättre kunskaps- och metodstöd. Gällande resurserna för Kvinnojouren i område A respektive B, menar båda jourerna på goda resurser som intervjupersonerna ansågs vara tillräckliga för verksamheten. I A behövdes inte ytterligare ekonomiska bidrag sökas för arbetet, tillskillnad från i område B.

Inom den kommunala brottsförebyggande verksamheten indikeras det att de är i behov av mer resurser gällande personal inom den egna verksamheten. Samt uppger för svårigheten med att hitta personal inom vård- och omsorgsyrken som har goda kunskaper för ämnet våld. Verksamheten har inga egna resurser till sitt förfogande, utan styrs av samarbetsorganisationer såsom polisen eller socialtjänsten. Det presenterades även för intern konkurrens, där olika

aktuella händelser och brottsfrågor får olika mycket resurser och prioriteringar. Detta resulterar i att frågan om mäns våld mot kvinnor hamnar i skymundan av gängkriget.

7. Analytisk slutdiskussion

Detta arbete har utgått i huvudsak från tre bärande teoretiska ansatser, genusteori, välfärdsstatsteori/organisationsteori och ålderism. Analysen visar genusteoretiskt att synen på våld mot äldre kvinnor påverkar både ansvariga aktörer och kvinnorna själva. Rådande genusnormer har länge förhindrat aktörerna att se äldre kvinnors situation och att den medborgargruppen skulle vara utsatta för samma form av våld som yngre kvinnor. Detta förklaras av att isärhållandets logik, som både håller isär äldre kvinnor från yngre kvinnor och att äldre män inte ansetts utöva våld på samma sätt som yngre män gör. Dessa förhållanden har också påverkats av ålderism, där forskning teoretiskt visar att synen på äldre medborgare tenderar att vara kopplad till föreställningar om hur äldre människor förväntas leva och vara.

Utifrån den genusteoretiska synen på äldre kvinnors utsatthet är det normerna om vad som är manligt och kvinnligt som upprätthåller våldet. Moser Hällen och Sinisalo (2018b) beskriver att generationsbetingade faktorer kan vara en av anledningarna till att äldre kvinnor stannar kvar hos sin förövare. De äldre kvinnor är uppväxta i ett annat samhälle med normer, som styrde hur kvinnor och män skulle vara. Genusteorin beskriver precis detta, hur samhällets förändringar påverkar genuskontrakten som ändras utifrån de nya normerna som skapas (Eriksson & Gottzén, 2020). Samma författare beskriver hur ojämlikheter mellan män och kvinnor kan förklaras utifrån ett radikalfeministiskt perspektiv. Utöver de generationsbetingade faktorerna, beskrivs hur våldsutövaren under en långt tid utövat våld mot kvinnan vilket kan göra de svårare för henne att lämna mannen. Eriksson och Gottzén (2020) förklarar att mannen använder sig av olika typer av våld för att kontrollera kvinnan. I intervju med kvinnojourerna lyfter även intervjupersonerna detta problem. En av intervjupersonerna på en kvinnojour benämner att mäns våld mot kvinnor handlar om makt men även kontroll. Hen säger att männen har generellt mer makt än kvinnorna, vilket vi anser kan kopplas till genusteorin och dess genuskontrakt.

Isärhållandets logik syftar sig främst till genus, hur män och kvinnor inte bör blandas, men kan även ses utifrån ålder. Hirdman (1988) beskriver att det är kvinnor och mäns motsatser som upprätthåller isär skiljandet, och isärhållandets logik kommer i uttryck på olika sätt. Begreppet isärhållandets logik i sig, kan ge en förklaring till varför mäns våld mot kvinnor finns och upprätthålls. Studien har visat att äldre kvinnor är utsatta för äldre mäns våld. Samhället skiljer män utifrån ålder och tror inte att äldre män kan utöva våld, det tillhör de yngre åldrarna. Detta går att koppla till Hirdman's (1988) teori om isärhållandets logik, äldre män bör inte blandas med yngre och medelåldersmän.

De generationsbetingade faktorerna för äldre mäns våld mot äldre kvinnor har varit ett genomgående tema i denna studie, vilket även lyfts i resultatet. Samhället som de äldre kvinnorna växte upp i skiljer sig från dagens, och våld i hemmet skulle stanna i just hemmet. Utifrån genus har flera teorier skapats bland annat den strukturella feministiska förklaringsmodellen för att förklara ojämlikheten mellan män och kvinnor. Moser Hällen och

Sinisalo (2018a) beskriver förklaringsmodellen utifrån att våldet är strukturellt och det är samhällseliga strukturer som skapar problemet, likt genusteori. Med detta i åtanke, kan en förklaring om varför mörkertalet är stort bland äldre våldsutsatta kvinnor dras. De äldre kvinnorna har befunnit sig i våldet under en lång period där våldet varit konstant och en del av vardagen. De är inte uppväxta med att våld i hemmet är fel vilket kan bero på de samhällseliga strukturerna som fanns under deras uppväxt. Kvinnan har levt med våldet och gränserna för vad som är okej suddas ut. Acceptans och ursäkter för mannens våld har skapats under en lång period, detta beskriver Moser Hällen och Sinisalo (2018c) som normaliseringsprocessen. När kvinnorna började utsättas, var det en stor risk att stöd och hjälp inte fanns till hands för att hantera våldet. Idag finns det hjälp och stöd att få, men kunskapen om stödet bland äldre kvinnor är låg.

Från ett välfärdsstatsteoretiskt- och organisationsteoretiskt perspektiv, är synen att det är självklart att våldsutsatta äldre kvinnorna ska få hjälp och stöd. Enligt välfärdsstatsteorin har dessa kvinnor rättigheter gällande tillgången till hjälp eftersom de är samhällsmedborgare i en välfärdsstat (Svallfors, 1996). Däremot visar tidigare forskning att många äldre våldsutsatta kvinnor väljer att inte nyttja denna tillgång. Detta beror på många olika anledningar men utifrån en välfärdsstatsteoretisk synvinkel, kan det förklaras genom att det är institutionerna som bidrar till att skapa föreställningar och normer för medborgarna. Inom normerna kan bland annat teorier om genus och ålderism uppstått. Från denna synvinkel, har inte resursfördelningen institutionaliserats på ett sätt där de äldre våldsutsatta kvinnorna är i fokus eller åtminstone har uppmärksammas. Därav skapas normerna och föreställningarna om äldre utsatta kvinnor som därmed förblir en dold grupp.

På liknade vis, kan anledningen till att äldre kvinnor inte tar del av resurserna och hjälpen kan förklaras genom organisationsteori. Christensen et al (2005) förklarar hur den offentliga organisationen styrs av politiska frågor, intressen, medborgare och resurser. Där vissa grupper och intressen får mer uppmärksamhet och plats än andra. Äldre mäns våld mot äldre kvinnor är ett problem som är omfattande men inte omfattande nog för att få mer resurser för arbetet på kommunalnivå. I allmänhet, oavsett ålder, är mäns våld mot kvinnor ett kontinuum, något som är kontinuerligt och konstant samt pågått i århundranden. Hur detta problem då inte kan ha fått mer uppmärksamhet, stöd och resurser kan då enligt ett organisationsteoretiskt perspektiv förklaras genom att det är politiken som styr det offentliga samhället. På grund av andra rådande problem såsom i dagsläget består av krig och gängkriminalitet, hamnar då detta problem i skymundan. Som konsekvens från detta, kan organisationer som arbetar med problemet begränsas. Mäns våld mot kvinnor får resurser till sig för att arbetet ska kunna utföras, men inte så pass mycket som önskas för att anpassa sig till alla målgrupper och olika kvinnor. I empirin återberättar kvinnojourerna att de är nöjda med sina resurser men att det alltid går att få mer. Så att exempelvis möjligheten till att kunna anpassa sina skyddande boenden så att de blir handikappanpassade för de äldre som behöver det. Den kommunala brottsförebyggande verksamheten hävdar i empirin på att vissa brott och sociala problem får mer plats än andra. Utan att säga det ordagrant, beskrivs organisationsteorin där politiken har en central roll för aktörernas arbete. Ur denna teori kan vi förstå att en av anledningarna till att äldre våldsutsatta kvinnor inte tar del av välfärdsstatens resurser och hjälp.

Teorin om ålderism är en omfattande teori som inkluderar nästintill allt ovan nämnt. Det finns en bild av att äldre grånade kvinnor och män lever lugna liv i hemmet och där passar inte bilden av våld in. Det är genom stereotypiska föreställningar och fördomar, en grupp blir tillskrivna egenskaper och blir behandlande utifrån det (Larsson, 2008). Detta medför att den enskilda individen inte ses utifrån sina individuella förmågor, utan ses utifrån de tillskrivna egenskaperna som den grupp individen anses tillhöra. I frågan om äldre mäns våld mot äldre kvinnor, förekommer det ålderism för både mannen och kvinnan. Där det blir till fördel för mannen och nackdel för kvinnan.

Som tidigare nämnt, är inte våldet bundet till någon specifik ålder. Som Moser Hällen och Sinisalo (2018b) beskriver, finns det ingen ideal våldsutövare kontra våldsoffer. Men genom ett ålderistiskt synsätt, kan detta förklara till varför man generaliserar mäns våld mot kvinnor till yngre- och medelålderskvinnor. På grund av den stereotypiska bilden av att äldre lever det lugna livet tillsammans och levt ihop under hela deras livstid, finns inte våld med i den bilden. Att den gamle mannen ska slå sin kvinna eller utöva annat våld, finns inte inom den stereotypiska bilden av äldre. Men det finns. Ålderismen blir till fördel för mannen på så sätt att den ingen skulle misstänka den gamle mannen som farlig, vilket bidrar till att våldet kan fortgå. Från empirin, berättar en av kvinnojourerna hur inte hen gillar att skapa ålderskategoriseringar för kvinnor. Eftersom hen är medveten om att mäns våld mot kvinnor pågår och kan drabba alla kvinnor oavsett ålder. Men att det finns skillnader och extra särskilda sårbarheter för äldre kvinnor som spelar in. Ålderismen enligt Länsstyrelsen skapar svårigheter med att upptäcka våldet på grund av okunskap. Där ser vi att Länsstyrelsen har en stor roll i att utbilda yrkesverksamma som både arbetar med mäns våld mot kvinnor och andra yrkesverksamma som möter äldre i sin vardag.

Genom tidigare kunskap och den insamlade empirin kan vi se hur ålderismen kan skapa hinder för den äldre kvinnan som väl ska söka hjälp, för vem ska tro den gamla kvinnan? Fördomar och föreställningar om att äldre är virriga kan minska samhällets tro på den våldsutsatta äldre kvinnan. Generellt sett är kvinnor mer utsatta än män och när åldern stiger kan det även medföra en risk. Stereotypiska föreställningar, fördomar och normer från samhället, i kombination med den stigande åldern och isolering, är inte till fördel för de våldsutsatta äldre kvinnorna. Detta leder till svårigheter för aktörerna att synliggöra de omständigheter som faktiskt finns och existerar inom ramen för mången äldres vardag.

8. Viktiga hållpunkter att ta med för framtida forskning

Innan genomförandet av denna studie visste vi att kunskapen om äldre kvinnors utsatthet var låg. Denna studie har visat att samtliga aktörer tycker att våld mot äldre kvinnor bör uppmärksammas och problematiseras om. Aktörerna är medvetna om problemet men visar på olika typer av kunskap om äldre kvinnors utsatthet, de är överens om att våldet måste upphöras men trots detta hamnar det i skymundan i dagens samhälle. Präglat av ålderism och det patriarkala samhället kommer äldre kvinnors utsatthet fortsätta bli förbi sett. Trots att vi idag lever i ett samhälle och land som säger att de är jämställt finns det flera indikationer på motsatsen. Resultatet av studien tyder på att samhället har förändrats i jämförelse med samhället de äldre kvinnorna växte upp i, men än är vi långt ifrån ett jämställt land. Att ta hänsyn till människors olika socialiserade genusuppfattningar är i ett mångkulturellt samhälle därför viktigt att ta med för framtiden.

Just denna studie har fokuserat på partnervåld mot äldre kvinnor. Under tiden av arbete har det framkommit att äldre kvinnor inte bara är utsatta från en partner utan det kan även vara andra i hennes närhet. Det är ett viktigt ämne att diskutera och forska om eftersom Sveriges befolkning blir allt äldre och mäns våld troligen inte kommer upphöra. Äldre kvinnor har sina historier och livslånga erfarenheter som, vi som unga kvinnor, inte än har skapat. De är en inspiration och personer som vi i samhället bör måna om, oavsett om de är utsatta eller inte. Att därför forska om att våga se, att våga fråga och att synliggöra för de själva att deras situation är viktig, att se och uppmärksamma kommer därför bli allt viktigare. Detta arbete har givit oss en större kunskap och bredare förståelse om en av de utsatta grupperna i samhället. Äldre våldsutsatta kvinnor är en sårbar grupp och om de inte uppmärksammas kommer det då, bli död som avslutar våldet?

9. Referenslista

Offentligt material

Brottsförebyggande rådet (2024a). *Brott i nära relation - Kartläggning av utsatthet under 2022 och under livstiden* (Ds 2024:4).

https://bra.se/download/18.63eed38e192716a4afc1536/1728997063093/2024_4-Brott-i-nara-relation.pdf

Jämställhetsmyndigheten. (22 augusti 2024a). *Att förebygga mäns våld mot kvinnor – inget att vänta på som digital handbok – beskriv våld som problem.*

<https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/att-forebygga-mans-vald-mot-kvinnor/inget-att-vanta-pa-som-digital-handbok/beskriv-vald-som-problem/>

Jämställdhetsmyndigheten. (2024b). *Ett värdigt liv – att åldras fredad från våld: En kartläggning av kunskap om våldsutsatthet bland äldre*. Jämställdhetsmyndigheten. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/ett-vardigt-liv-att-aldras-fredad-fran-vald-2024-11/>

Lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (SFS 2023:196). Regeringskansliet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2023196-om-kommuners-ansvar-for_sfs-2023-196/

Leifman, H & Pettersson, C. (2024). *Kommunala förutsättningar i arbetet mot mäns våld mot kvinnor över 65 år*. Jämställdhetsmyndigheten. https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/i2tfyy3i/underlagsrapport_2024_10_leifman_pettersson_2024_09_15.pdf

Nationalencyklopedin. (u.å.). *Välfärdsstat*. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/v%C3%A4lf%C3%A4rdsstat>

Regeringen. (2022). *Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (Prop. 2022/23:43)*. Regeringskansliet. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/kommuners-ansvar-for-brottsforebyggande-arbete_ha0343/html/

Roks. (u.å. A). *Våld mot äldre kvinnor*. <https://roks.se/om-vald/valdets-uttryck/vald-mot-aldre-kvinnor>

Roks. (u.å. B). *Våldets uttryck*. <https://roks.se/om-vald/valdets-uttryck>

United Nations. (20 december, 1993). *Declaration on the Elimination of Violence against Women*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>

Westerstrand, J., Strid, S., Carsbring, A & Ekbrand, H. (2022). *Kvinnors trygghet – Ett jämställt samhälle fyllt av våld*. Roks. https://roks.se/assets/files/Roks-rapport-2022_webb-enkelsid_1.pdf

Åkerman, J. (2024). *God forskningssed 2024*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Artiklar och litteratur

Alvinus, A., Borglund, A., Larsson, G. (2023). *Tematisk analys: handbok till fascinerande vetenskap*. (Uppl. 1). Studentlitteratur AB.

Andersson, L. (2008). *Ålderism*. (Uppl. 1). Studentlitteratur AB.

Beaulaurier, R. L., Seff, L. R., Newman, F. L., & Dunlop, B. (2007). External barriers to help seeking for older women who experience intimate partner violence. *Journal of Family Violence*, 22(7), 747–755.

<https://doi.org/10.1007/s10896-007-9122-y>

Björktomta, S.-B. (2012). *Om patriarkat, motstånd och uppbrott: tjejers rörelser i sociala rum* (1. uppl.). Égalité.

Christensen, T., Roness, P., Lægreid, P., & Røvik K. (2005). *Organisationsteori för den offentliga sektorn*. (Uppl. 1). Liber AB.

Eriksson, M., & Gottzén, L. (2020). *Genus* (1 Uppl.) Liber AB.

Eriksson-Zetterquist, U & Ahrne, G. (2022). Kapitel 5 - Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (3 uppl., s. 56 – 77). Liber AB.

Hirdman, Y. (1988). Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Tidskrift för genusvetenskap*, 9(3), 49 – 63.

<https://doi.org/10.55870/tgv.v9i3.5365>

Isaksson, J. (2025). Därför är pensionärernas våld extra farligt. *Västerbotten Kuriren*.

<https://www.vk.se/2025-02-25/darfor-ar-pensionarernas-vald-extra-farligt-3de97>

Jönsson, H. (2021). Perspektiv på ålderism. *Social Work Press*. 1.

<https://doi.org/10.37852/oblu.117>

Kalman, H., & Lövgren, V. (2019). Etik i forskning och etiska dilemman. I H. Kalman., V. Lövgren (Red.), *Etiska dilemman: Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet* (2 uppl., s. 9–22). Gleerups.

Kvale, S & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (3 Uppl.). Studentlitteratur AB.

Lonbaya, S. P., & Southall, C. (2024). Identifying and responding to domestic abuse in the older population: Key challenges and complexities. *European Journal of Social Work*, 27(2), 374–386.

<https://doi.org/10.1080/13691457.2023.2219413>

Milne, A., (2023). Older women and domestic abuse: through a glass darkly. *The journal of adult protection*, 25 (3) 143 – 155.

DOI [10.1108/JAP-10-2022-0022](https://doi.org/10.1108/JAP-10-2022-0022)

Moser Hällen, L & Sinisalo, E. (2018a). *Kapitel 1: Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation i en samhällskontext*. I L, Moser Hällen & E, Sinisalo. (Red.). *Våld i nära relationer*. (1 Uppl., s. 15 – 26). Liber AB.

Moser Hällen, L & Sinisalo, E. (2018b). *Kapitel 3: Vem är den våldsutsatta?* I L, Moser Hällen & E, Sinisalo. (Red.). *Våld i nära relationer*. (1 Uppl., s. 53 – 65). Liber AB

Moser Hällen, L & Sinisalo, E. (2018c). *Kapitel 2: Vad är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation?* I L, Moser Hällen & E, Sinisalo. (Red.). *Våld i nära relationer*. (1 Uppl., s. 27 – 53). Liber AB

Roberto, K. A., McPherson, M. C., & Brossoie, N. (2014). Intimate partner violence in late life: A review of the empirical literature. *Violence Against Women*, 19(12), 1538–1558.
<https://doi.org/10.1177/1077801213517564>

Straka, S. (2006). Responding to the needs of older women experiencing domestic violence. *Violence Against Women*, 12(3), 251 – 267.
<https://doi.org/10.1177/1077801206286221>

Svallfors, S. (1996). *Välfärdsstatens moraliska ekonomi: välfärdsopinionen i 90-talets Sverige*. (Uppl. 1). Borea Bokförlag.

10. Bilagor

10.1 Bilaga 1 - Intervjuguide Den lokala brottsförebyggande verksamheten

INTERVJUGUIDE – DEN LOKALA BROTTSFÖREBYGGANDE VERKSAMHETEN

Tema 1: Uppdraget

- Vilka specifika ansvar har den brottsförebyggande verksamheten när det gäller att hantera våld mot äldre kvinnor?

Tema 2: Kunskapsläget

- Vilken typ av kunskap har den brottsförebyggande verksamheten om äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Hur håller sig den brottsförebyggande verksamheten uppdaterad kring ämnet?

Tema 3: Förebyggande arbete/åtgärder

- Hur arbetar ni på den brottsförebyggande verksamheten med mäns våld mot kvinnor?
- Hur arbetar ni med äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Vilka andra myndigheter och organisationer samarbetar den brottsförebyggande verksamheten med i frågan om äldre mäns våld mot äldre kvinnor?

Tema 4: Resurser

- Vilka resurser har den brottsförebyggande verksamheten för att bekämpa äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Hur ser de resurser ut som ni har till förfogande?

10.2 Bilaga 2 – Intervjuguide Länsstyrelsen

INTERVJUGUIDE - LÄNSSTYRELSEN

Tema 1: Uppdraget

- Vilka specifika ansvar har Länsstyrelsen när det gäller att hantera våld mot äldre kvinnor?
- Hur arbetar ni för att sprida information till äldre kvinnor om deras rättigheter och vart de kan få hjälp?

Tema 2: Kunskapsläget

- Vilken typ av kunskap har Länsstyrelsen om äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Hur håller sig Länsstyrelsen uppdaterad kring ämnet?

- Upplever du att det finns en kunskapsskillnad bland er personal om våld mot äldre kvinnor jämfört med yngre/medelålders kvinnor?

Tema 3: Förebyggande arbete/åtgärder

- Hur arbetar ni på Länsstyrelsen med mäns våld mot kvinnor?
- Hur arbetar ni med äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Hur samordnar Länsstyrelsen sina insatser för att förebygga våld mot äldre kvinnor med andra aktörer på regional och lokal nivå, och vilka riktlinjer styr detta samarbete?
- Vilka andra myndigheter och organisationer samarbetar Länsstyrelsen med i frågan om äldre mäns våld mot äldre kvinnor?

Tema 4: Resurser

- Vilka resurser har Länsstyrelsen för att bekämpa äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Hur ser de resurser ut som ni har till förfogande?

10.3 Bilaga 3 - Intervjuguide Kvinnojour

INTERVJUGUIDE – KVINNOJOUR

Tema 1: Uppdraget

- Vilka specifika ansvar har kvinnojouren när det gäller att hantera våld mot äldre kvinnor?
- Hur arbetar ni för att sprida information till äldre kvinnor om deras rättigheter och vart de kan få hjälp?

Tema 2: Kunskapsläget

- Vilken typ av kunskap har kvinnojouren om äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Upplever du att det finns en kunskapsskillnad bland er personal om våld mot äldre kvinnor jämfört med yngre/medelålders kvinnor?

Tema 3: Förebyggande arbete/åtgärder

- Hur arbetar ni med äldre mäns våld mot äldre kvinnor?

- Hur samordnar kvinnojourerna sina insatser för att förebygga våld mot äldre kvinnor?
- Vilka andra myndigheter och organisationer samarbetar kvinnojouren med i frågan om äldre mäns våld mot äldre kvinnor?

Tema 4: Resurser

- Vilka resurser har kvinnojouren för att bekämpa äldre mäns våld mot äldre kvinnor?
- Hur ser de resurser ut som ni har till förfogande?

10.4 Bilaga 4 – Informationsbrev Länsstyrelsen

INFORMATIONSBREV LÄNSSTYRELSEN



UMEÅ UNIVERSITET

Informationsbrev Studie: Äldre mäns våld mot äldre kvinnor

Vårt namn är Signe Andersson och Daniella Renlund och vi är två socionomstudenter som går termin sex på Umeå universitet. I skrivande stund sitter vi med vårt examensarbete som ska genomföras inom ramen för socionomutbildningen. Vi har valt att skriva om äldre mäns våld mot äldre kvinnor, där vi vill undersöka hur de olika samhällsaktörerna Länsstyrelsen, Brottsförebyggande rådet och Kvinnojouren arbetar med detta problem. Vår studie kan vara ett bidrag till att våld mot äldre ges större uppmärksamhet i den offentliga debatten.

Vi vill intervjua dig som är yrkesverksam på Länsstyrelsen som arbetar med mäns våld mot kvinnor. Intervjuerna kommer att användas som underlag i uppsatsen och därav önskar vi att få tillåtelse att spela in intervjuerna då det skulle underlätta vårt arbete. Det är bara vi och vår handledare som kommer ha tillgång till det inspelade materialet.

Intervjuerna kommer att vara enskilda, genomföras digitalt via Teams och beräknad tidsåtgång är cirka 45 - 60 minuter. Vi är flexibla vad gäller datum och tid för intervjuerna. Deltagandet i studien är helt frivilligt och har du valt att delta har du rätt att när som helst avbryta din medverkan utan närmare motivering. Deltagarna i intervjun kommer att vara anonyma i uppsatsen och intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt samt kommer endast att användas i vår studie. Vårt examensarbete kommer efter att det är färdigt och betygsatts publiceras i Umeå universitets elektroniska publiceringsdatabas DIVA där du ges möjligheten att ta del av arbetet.

Är du intresserad av att delta eller har andra funderingar, tveka inte att kontakta någon av oss!

Med vänliga hälsningar,

Signe Andersson och Daniella Renlund

Signe Andersson - mail: [REDACTED]

Daniella Renlund - mail: [REDACTED]

Helen Strömberg, handledare

10.5 Bilaga 5 - Informationsbrev den kommunala brottsförebyggande verksamheten

INFORMATIONSBREV – DEN KOMMUNALA BROTTSFÖREBYGGANDE VERKSAMHETEN



UMEÅ UNIVERSITET

Informationsbrev Studie: Äldre mäns våld mot äldre kvinnor

Vårt namn är Signe Andersson och Daniella Renlund och vi är två socionomstudenter som går termin sex på Umeå universitet. I skrivande stund sitter vi med vårt examensarbete som ska genomföras inom ramen för socionomutbildningen. Vi har valt att skriva om äldre mäns våld mot äldre kvinnor, där vi vill undersöka hur de olika samhällsaktörerna Länsstyrelsen, Brottsförebyggande rådet och Kvinnojouren arbetar med detta problem. Vår studie kan vara ett bidrag till att våld mot äldre ges större uppmärksamhet i den offentliga debatten.

Vi vill intervjua dig som är yrkesverksam på den kommunala brottsförebyggande verksamheten som arbetar med mäns våld mot kvinnor. Intervjuerna kommer att användas som underlag i uppsatsen och därav önskar vi att få tillåtelse att spela in intervjuerna då det skulle underlätta vårt arbete. Det är bara vi och vår handledare som kommer ha tillgång till det inspelade materialet.

Intervjuerna kommer att vara enskilda, genomföras digitalt via Teams och beräknad tidsåtgång är cirka 45 - 60 minuter. Vi är flexibla vad gäller datum och tid för intervjuerna. Deltagandet i studien är helt frivilligt och har du valt att delta har du rätt att när som helst avbryta din medverkan utan närmare motivering. Deltagarna i intervjun kommer att vara anonyma i uppsatsen och intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt samt kommer endast att användas i vår studie. Vårt examensarbete kommer efter att det är färdigt och betygsatts publiceras i Umeå universitets elektroniska publiceringsdatabas DIVA där du ges möjligheten att ta del av arbetet.

Är du intresserad av att delta eller har andra funderingar, tveka inte att kontakta någon av oss!

Med vänliga hälsningar,

Signe Andersson och Daniella Renlund

Signe Andersson - mail: [REDACTED]

Daniella Renlund - mail: [REDACTED]

Helen Strömberg, handledare

10.6 Bilaga 6 – Informationsbrev Kvinnojour

INFORMATIONSBREV KVINNOJOURN

Informationsbrev Studie: Äldre mäns våld mot äldre kvinnor

Vårt namn är Signe Andersson och Daniella Renlund och vi är två socionomstudenter som går termin sex på Umeå universitet. I skrivande stund sitter vi med vårt examensarbete som ska genomföras inom ramen för socionomutbildningen. Vi har valt att skriva om äldre mäns våld mot äldre kvinnor, där vi vill undersöka hur de olika samhällsaktörerna Länsstyrelsen, Brottförebyggande rådet och Kvinnojouren arbetar med detta problem. Vår studie kan vara ett bidrag till att våld mot äldre ges större uppmärksamhet i den offentliga debatten.

Vi vill intervjua dig som arbetar på kvinnojouren. Intervjuerna kommer att användas som underlag i uppsatsen och därav önskar vi att få tillåtelse att spela in intervjuerna då det skulle underlätta vårt arbete. Det är bara vi och vår handledare som kommer ha tillgång till det inspelade materialet.

Intervjuerna kommer att vara enskilda, genomförs digitalt via Teams och beräknad tidsåtgång är cirka 45 - 60 minuter. Vi är flexibla vad gäller datum och tid för intervjuerna. Deltagandet i studien är helt frivilligt och har du valt att delta har du rätt att när som helst avbryta din medverkan utan närmare motivering. Deltagarna i intervjun kommer att vara anonyma i uppsatsen och intervjumaterialet kommer att behandlas konfidentiellt samt kommer endast att användas i vår studie. Vårt examensarbete kommer efter att det är färdigt och betygsatts publiceras i Umeå universitets elektroniska publiceringsdatabas DIVA där du ges möjligheten att ta del av arbetet.

Är du intresserad av att delta eller har andra funderingar, tveka inte att kontakta någon av oss!

Med vänliga hälsningar,

Signe Andersson och Daniella Renlund

Signe Andersson - mail: [REDACTED]

Daniella Renlund - mail: [REDACTED]

Helen Strömberg, handledare

10.7 Bilaga 7 – Samtyckesblankett

SAMTYCKESBLANKETT



UMEÅ UNIVERSITET

Samtycke till personuppgiftsbehandling och information till registrerade

Inför studentarbetet Äldre mäns våld mot äldre kvinnor vid institutionen för Socialt arbete kommer följande personuppgifter om dig att samlas in och behandlas

- *Namn*
- *Kön*
- *Uppgifter om hälsa m.m.*

Ditt samtycke behövs för att ovanstående personuppgifter inför studentarbetet ska kunna behandlas. Mer information om studentarbetet finner du längre ner i blanketten. Det är Umeå universitet som är personuppgiftsansvarig för behandlingen. Kontaktuppgifter till Umeå universitet är Umeå universitet, 901 87 Umeå, registrator@umu.se, 090-786 50 00. Umeå universitet har utsett ett dataskyddsombud. Dataskyddsombudet nås på pulo@umu.se eller genom växel 090-786 50 00. Du kan även kontakta den ansvariga för studentarbetet via mejl på [redacted] och [redacted]

Dina personuppgifter kommer med stöd av samtycket att behandlas längst fram till 2025 - 05 - 31 eller till den senare tidpunkt då studentarbetet har godkänts.

Dina personuppgifter kommer endast att hanteras av behörig student samt behörig personal vid Umeå universitet.

Du har när som helst rätt att ta tillbaka ditt samtycke. Detta gör du genom att kontakta Maria Sjölund, [redacted]. Observera dock att ett återkallande av ditt samtycke inte påverkar lagligheten av behandlingen innan samtycket återkallats.

Du har även rätt att kontakta Umeå universitet för att få information om vilka uppgifter som behandlas om dig eller för att begära rättelse, överföring, radering eller begränsning av dina personuppgifter. Du kan även kontakta universitetets dataskyddsombud på mejl pulo@umu.se. För mer information om hur universitetet behandlar personuppgifter se: umu.se/gdpr

Du har även rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten Integritetsskyddsmyndigheten om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Samtycker du till att dina personuppgifter används på sätt som beskrivs ovan?

- Ja Datum: Namn:



UMEÅ UNIVERSITET

Information om Umeå universitets behandling av personuppgifter i studentarbeten

Om du väljer att delta kommer viss information om dig att behandlas som namn, yrkesroll och arbetsplats. Denna information kommer att samlas in genom inspelade intervjuer. Uppgifter som kan kopplas till dig räknas som personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning 2016/679 (GDPR). Anledningen till att det i studentarbetet behöver behandlas sådana personuppgifter är för att underlätta skrivprocessen.

Umeå universitet är personuppgiftsansvarig för denna behandling. Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen är ditt samtycke i enlighet med EU:s dataskyddsförordning, artikel 6.1 a.

Personuppgifterna kommer att förvaras vid universitetet på ett sådant sätt att, utöver ansvarig student, kommer endast behörig personal vid universitetet att ges tillgång till personuppgifterna. Uppgifterna kommer att behandlas så att inte obehöriga kan ta del av dem.

Dina personuppgifter kommer att behandlas under hela studentarbetet som kommer att pågå i 31 maj 2025 eller till den senare tidpunkt då studentarbetet har godkänts.

Underlag till studentarbeten, där dina personuppgifter ingår, gallras efter att studentens betyg rapporterats i universitetets studieregister.

Enligt EU:s dataskyddsförordning samt nationell kompletterande lagstiftning har du rätt att:

- begära tillgång till dina personuppgifter (begära sk. registerutdrag)
- få dina personuppgifter rättade
- få dina personuppgifter raderade
- få behandlingen av dina personuppgifter begränsad.

Under vissa omständigheter medger dataskyddsförordningen samt kompletterande nationell lagstiftning undantag från dessa rättigheter. Rätten till tillgång till sina uppgifter kan exempelvis begränsas av sekretesskrav, och rätten att få uppgifter raderade kan begränsas av regler rörande arkivering.

Om du vill återropa någon av dessa rättigheter ska du ta kontakt med dataskyddsombudet vid Umeå universitet (pulo@umu.se) och ange uppgifter om aktuellt studentarbete.

Om du är missnöjd med hur dina personuppgifter behandlas har du rätt att klaga hos Integritetsskyddsmyndigheten. Information om detta finns på myndighetens webbplats (imy.se).